Гос. книжная палата УзССР
7 ФЕВ 1991

Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ 1411-ЙИЛ, ЗУЛ-ҲИЖЖА, 23-КУН.
ШАМСИЙ, 1370 ЙИЛ САРАТОН, 17-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январда таваллуд топган — 1991 йил 6 июль, шанба, 128-сон — НАРХИ обуначига 7 тийин. сотувда 10 тийин.

Советлар ҳокимиятни қўлга олаётганда

МОДДИЙ НЕЪМАТЛАР ЯРАТМОҚ ЗАРУР

ДЕЙДИ МУХБИРИМИЗ БИЛАН СУҲБАТДА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТ СОВЕТИНИНГ РАИСИ, ВИЛОЯТ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ КОТИБИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТИ ҲАКИМ ЭШБОЕВИЧ БЕРДИЕВ

— Мамлакат ҳозир чуқур иқтисодий танглики бошдан кечирмоқда. Энг ёмони — бу кескинликнинг яна ҳам ортиш хавфи бор. Бизни шу кўйга солган сабаблар нималардан иборат, деб ҳисоблайсиз?

— Гапнинг тўғриси, бутун мамлакат беш йилдан бери шу масалани муҳокама қилиш билан овора. Эътибор қилаяпсизми, аниқ амалий фаолият билан эмас, гоҳо мунозаралар билан бандмиз. Иш шу тарзда кетаверса, танглик янада чуқурлашиши мумкин. Адоғи кўринмаётган бу жараён одамни ташвишга солади. Содир бўлаётган танқисликларнинг илдизларини, менимча, ижтимоий муносабатлардан излаш керак. Бошқаришнинг марказлашган усули йиллар ўтиши билан ўз асоратларини берди. Бундан бир неча йил аввал «Сифат белгиси нишони» деган гаплар, бор эди. Бирон буюмга балки беш бурчакли тамғани босиш мумкиндир, аммо Сурхондарёда пахта экиладиган далаларга ишлов даврида бир неча мартаба ана шу тамғанинг осиб қўйилганига нима дейсиз? Кошки эди бу деҳқондан, пахтакордан чиққан гап бўлса! Бундай ҳаракатлар Иттифоқнинг қайсидир районларида катта самара бергандир. Лекин бизнинг вилоятда сезилмади.

Сиртдан қараганда бу мисол арзимасдай бўлиб кўринади. Аммо сиз масаланинг бошқа бир жиҳатига эътибор беринг: пахтакор тавсиясига кўра етиштирилган хом ашёга, ҳатто ишлаб чиқарилган толага эмас, ўсимликлар энди гул кўрсатаётган далага сифат белгиси осилмоқда. Марказдан берилган бундай тавсиялар жуда кўп эди. Ҳаммаси йиғилиб деҳқоннинг мустақиллигига путур етказди. Деҳқонга мустақиллик, демакки, ўзбошимчалик нимага керак, ахир тавсиялар катта раҳбарлар, мартабали мутахассислар томонидан берилаяпти-ку, бу билан у ҳеч нарсани йўқотмайди, дейишингиз мумкин. Томчи тошни тешади, дейишади. Кўнгилга ўтиришмайдиган бундай тавсиялар охир-оқибатда деҳқоннинг ташаббускорлигини сўндирди.

Марказнинг шинам кабинетларида пайдо бўлган кўпдан-кўп тавсиялар ҳамма жойга бирдай тўғри келмайди-ку, ахир. Биз эса ўтган йилларда уларни барча жойга баробар тиқиштирдик. Натижада деҳқонларнинг тавсиялар асосида ишлайдиган жуда катта армияси вужудга келди. Мамлакатдаги катта танглик қишлоқ хўжалигидаги қусурларга ҳам бориб тақалади. Чунки деҳқоннинг иши юришмаса, ҳеч кимнинг иши юришмайди. Агар мамлакатда қишлоқ хўжалиги ҳозиргидек ночор аҳволга тушиб қолмаганда бундай қийинчиликлар бўлмас эди.

Бир пайтлар қишлоқ билан шаҳарни бир-бирига яқинлаштириш шиори ўртага ташланган эди. Аммо амалда шаҳардан қишлоқ узоқлашиб кетди, айниқса марказий минтақаларда ҳамма шаҳарда истиқомат қилишга интилди. Қишлоқлар эса ҳувиллаб қолди. Ғайратли, ишбилармон одамлар шаҳарни ихтиёр эта берса, қишлоқ кимга қолади? Қишлоқлардаги аҳволнинг оғирлашиб кетгани шундан эмасмикан? Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳажми истеъмолчининг эҳтиёжидан пасайгани табиий бир ҳол. Режа маҳсулот ишлаб чиқарувчининг миқдор ва сифат жиҳатига бўлган моддий ҳамда маънавий манфаатдорлигидан келиб чиқиши керак. Биз эса режани фақат хом ашё сифатида белгилагандик. Режалар бажарилса-да, эҳтиёж қондирилмади, бир жойда депсиниб турилаверди. Дастурхондан файз кетди. Хўжалик юритишнинг мақсадга номувофиқлиги ҳали ҳам таъсирини кўрсатмоқда.

— Баъзан Хрушчев ваъда қилган коммунизм саксонинчи йилларда ўтиб кетган экан, деган гапни эшитиб қоламиз...

— Инерция ҳақидаги қонунни биласизми? Бу аслида табиат қонуни. Табиат қонунлари эса дахлсиздир ва ҳамма замонларда сиз билан бизнинг хоҳишларимизни писанд қилмаган ҳолда яшайверади. Мен бунда нималарни назарда тутаяпман? Аввало, хўжалик юритиш йўсинларида туб бурилишларга эришилгани йўқ. Бу йўсинлар ўша инерция қонунига мувофиқ қайсидир маънода яшамоқда. Биз ҳозир шитоб билан эски тартибларни бузаётирмиз. Аммо такрор айтаман — бузилаётган, тўғрироғи, ислоҳ қилинаётган йўсинлар барибир яшаб турибди. Эътибор қилинг: янгидан яратилмаган, ҳаракатдан тўхтамаган, билъакс илгарилаб бораётган улкан машинани йўл-йўлакай таъмирлаётирмиз. Бу зарурат, эҳтиёж тақозосидир. Хуллас, ҳозир муқаррар бўлган ўтмиш даврининг қийинчиликларини, тангликларини бошдан кечираётирмиз. Аммо барибир унинг вақтинчалик эканлигини ҳеч қачон эътибордан узоқлаштирмаслик керак.

— Бугунги куннинг асосий вазифаси нималардан иборат, деб ҳисоблайсиз?

— Менинг назаримда, биринчи навбатда ошкоралик туфайли вужудга келган турли сиёсий кучлар бирлашишлари лозим. Криловнинг масалидагидек аравани ҳар ким ўзи истаган томонга тортса, юк жойидан силжимайди. Ваҳоланки, кейинги бир-икки йилда ана шундай сиёсий кучларнинг тарқоқлигидан мамлакат, халқ кўп азият чекмоқда.

Агар қишлоқлар обод бўлмаса, шаҳарликларни нонга ёлчитиш оғир. Ҳозир нима бўлаяпти? Оғир саноат ходимлари ўзлари ишлаб чиқараётган маҳсулотнинг нархини қимматлаштириб юборишаяпти. Аслида улар бир неча баробар ошган маош ҳисобига ўз аҳволини ўнглаб олишмоқчи. Аммо деҳқон ҳам кўрпасига қараб оёқ узатади-ку, машина қиммат бўлса... нима қилсин? Энди у олдингидек бешта машина олмайди, аксинча қурби етишига қараб иш тутади. Шу тариқа қишлоқ хўжалиги издан чиқади. Хавотирли томони шундаки, бунинг жабрини бир куни шаҳарлик ҳам тортади. Ҳозир саноат ходимларининг қўлида пул бор, аммо шу пулга сотиб олинадиган озиқ-овқат йўқ. Агар тангликдан чиқмоқчи бўлсак, ана шундай номутаносиблик ва англашилмовчиликларга иложи борича эртароқ барҳам беришимиз керак. Аввал иқтисод, кейин сиёсат, деган гап бекор айтилмаган. Биз эса иқтисодни бир четга суриб, сиёсат билан шуғулланаяпмиз. Ҳозир ҳамма куч моддий бойликлар яратишга сафарбар этилмоғи керак.

— Ҳаким Эшбоевич, кейинги йилларда советларнинг мавқеи анча ошди. Коммунистик партиянинг ҳам нуфузи паст эмас. Ўзбекистон Президенти И. А. Каримовнинг ибораси билан айтганда, ҳозир ҳокимият икки қайиқда турибди. Масалан, РСФСРда зўр бериб партия ташкилотининг мавқеини пасайтириш ҳисобига советларнинг мавқеини кўтариш ҳаракатлари кузатилаяпти. Бу жараён Сурхондарёда қандай кечмоқда?

— Қайта қуриш туфайли советларнинг ижтимоий мавқеи ҳар қачонгидан ҳам юксалганлиги айни муддао. Аммо сиз депутатларнинг рўйхатини синчиклаб ўрганадиган бўлсангиз, уларнинг асосий қисми коммунистлар эканлигини кўрасиз. Шундоқ бўлгандан сўнг советлар билан коммунистларни, аниқроғи, Коммунистик партияни бир-бирига қарши қўйиш мантиқсизликдан бўлак ҳеч нарса эмас. Шу пайтгача, яъни қайта қуриш бошлангунга қадар жамиятнинг энг илғор, ташаббускор, ҳаракатчан вакиллари Коммунистик партия теварагида жипслашгани табиий бир ҳол. Қисқа пайт ичида уларни йўққа чиқариш, четга суриб ташлаш нотўғри. Республикамизда, вилоятимизда советларга эътибор Коммунистик партиянинг мавқеига заррача путур етказгани йўқ. Вилоят советига бўлган сайлов ҳам ҳар қачонгидан шиддатли кечди. Кўпгина сайлов округларида муқобил номзодлар кўрсатилди. Сайловчиларнинг ишончига сазовор номзодлар депутатлик ваколатини қўлга киритдилар. Шундоқ бўлгандан сўнг бир коммунист депутатга унинг КПССга мансублигини пеш қилиш, ана шу фазилати учун камситиш бориб турган андишасизликдир. Биз вилоят миқёсидаги барча ижтимоий масалалар муҳокамасини халқ вакиллари ҳукмига ҳавола этамиз. Умуман вилоятда депутатлар — катта куч. Майда корхоналар ташкил этиш, ижарачилик ҳаракати, деҳқон хўжаликларини тузиш, эҳтиёжманд одамларни шахсий томорқалар билан таъминлаш советлар ва ижрокомлар зиммасига юклатилганки, улар бу юмушни уддаламоқдалар. Айниқса, қишлоқ ва район советларининг депутатлари бу масалада фаоллик кўрсатмоқдалар. Энг муҳими — улар хўжалик юритишда олдингидан дуруст иштирок этмоқдалар.

Шахсий томорқалар тақсимоти бевосита депутатлар назоратига ўтганлиги кўпчиликнинг кўнглидаги иш бўлди. Ҳозир томорқа тақсимотида депутатлар пуруҳи ҳамма масалани ўзи ҳал қилади. Барча жойда бўлгани сингари бизнинг вилоятимизда ҳам харажати даромадини қопламайдиган майда, камқувват корхоналар бор. Талабгорларга бундай корхоналар ижарага берилади.

— Ҳозир Иттифоқ бўйича озиқ-овқат танқислиги ҳукм сураётир. Табиийки, бундан сурхондарёликлар ҳам четда қолганлари йўқ...

— Сурхондарё асосан пахта етиштиришга ихтисослашган. Аммо кейинги йилларда биз ғўза майдонларини 25 минг гектар қисқартириб, озуқабоп экинларни кўпайтирдик. Бу билан гўшт, сут етиштириш ҳажмини бирмунча оширишга эришдик. Хонадонлардаги чорва молларининг сони сезиларли даражада ошди. Бу яхшилик аломати эмасми? Хонадонида мол сақлайдиган одам озуқа олиб турибди. Шу тариқа истеъмол бозори мўътадиллаштириб борилаяпти. Қўшни вилоятларга қараганда бизда гўшт арзон.

Сурхондарё — деҳқончилик учун жуда қулай ўлка. Термиз шаҳрининг кунчиқарида Салавот деган жой бор. Биласизми, май ойининг охирида салавотликларнинг оғзи ўрикка тегади. Чилги узум ҳам биринчи бўлиб Сурхондарёда пишади. Вилоятнинг шимолида эса хурмодан мўл ҳосил олишади. Сурхондарё шундай беназир юрт. Аммо кейинги пайтларда қишлоқ хўжалигининг ночорлашуви туфайли бу воҳа деҳқони ҳам кўпроқ пулга борадиган экин экишга ўтиб кетди. Сурхондарёликлар сурункасига бир неча йил карамдан катта наф кўрдилар. Натижада шимолий районлардаги томорқаларни эртаги карам эгаллади. Ҳар йили 100 минг тонналаб эртаги карам Россиянинг катта шаҳарларига жўнатилди. Мевали дарахтлар томорқалардан чиқиб кетди. Бошоқли дон-ку, ҳеч ким экмай қўйди. Ўз-ўзини таъминлаш деган гаплар чиққандан сўнг аҳвол ўзгармоқда. Бу йил жуда кўп томорқаларга буғдой экилган. Бундан ташқари адирлардаги катта-катта майдонлар талабгор-деҳқонларга берилади. Сурхондарёга 250 минг тоннадан зиёд ғалла керак. Хўжалик секторидан етиштирилган ғалла эса 120 минг тоннага етар-етмас. Яна унинг кўп қисми чорва озуқаси учун сарф бўлади. Бу йил кўпчилик томорқасига буғдой экилди. Албатта, ўзимизни ўзимиз таъминлашимизга бу кифоя қилмайди. Аммо нуқул четникига кўз тикиб ўтириш ҳам инсофдан эмас-да.

Вилоятда тегирмондан фойдаланишни йўлга қўяяпмиз. Шўрчида лойиҳа қуввати 136 минг тонналик тегирмон бор. Унда бу йил 140 минг тоннадан зиёд ун ишлаб чиқарилади. Гагарин районидаги тегирмон эса ҳар куни 100 тоннадан зиёд ун беради. Уни яқинда ишга туширдик. Жарқўрғон, Сариосиё районларида ҳам ана шундай тегирмонлар яқин икки-уч йил ичида ишга тушади. Ҳозирча вилоят 200 минг тоннага яқин ун истеъмол қилмоқда. Истеъмол суръатларининг ошуви турган гап. Натижада биз яна ташқаридан ун келтиришга мажбурмиз. Танқисликни сездирмаслик учун бу масалада ҳам катта ташкилий ишларга қўл урдик, шартномалар тузилмоқда. Бундан ташқари эски тегирмонлар таъмирланаяпти. Ҳозир вилоятда ана шундай 37 та сув ва темир тегирмон ишлаб турибди. Албатта, сув тегирмонлари билан эҳтиёжни қаноатлантириб бўлмайди. Аммо қайси қишлоқда сув тегирмони ишлаб турса, ўша қишлоқ истиқоматчиларининг кўнгли тўқ бўлади. Ваҳоланки, кўнгил тўқлик ҳам ҳозирги кунда катта гап.

Шу ўринда қайта ишлаш корхоналарининг аҳволи тўғрисидаям гапиришга тўғри келади. Бозорга борган бўлсангиз, бир кило узумнинг нархи ўн сўмдан ошиб кетганлигини кўрасиз. Ваҳоланки, вилоят ҳар йили 80 минг тоннадан зиёд узум етиштиради. Биз ҳозирча ана шу узумнинг 27 минг тоннасини қайта ишлаяпмиз, холос. Қолганларини эса асосан Бутуниттифоқ жамғармасига жўнатамиз. Кузда бир сўмдан узум сотиб, сўнг ўзимиз бозордан ўн сўмдан харид қиламиз. Бу кечириб бўлмас ҳолдир. Сабзавотчиликдаги ишлар эса бундан ёмон. Биз ҳозир 9 минг тонна сабзавотни қайта ишлаяпмиз. Бу — етиштирилган ҳосилнинг 5 фоизи. Сурхондарё шароитида йил бўйи аҳолини сабзавот ва полиз маҳсулотлари билан таъминлаш мумкин. Ота-боболаримиз ана шу ишни қойиллатиб уддалаганлар. Аммо бизнинг замонамизга келиб куздаги ҳосилни баҳоргача сақлашнинг иложи бўлмай қолди. Ўзингиз ўйлаб кўринг: боғбоннинг ҳовлисидаги омборда узум бузилмасдан туради-ку. Нега энди худди шу узумларни жуда кўп миқдорда замонавий омборларда сақлашнинг иложи йўқ? Ёки картошкани олиб қаранг: ўтган йили етиштирилган картошкани хол туширмасдан бу йил сотишди. Мен яқинда боғдорчиликка ихтисослашган бир совхозга бориб: «Қанча олма бор?» — деб сўрадим. Биласизми, асосан олма етиштиришга ихтисослашган бу совхозда бир кило ҳам олма йўқ экан. Бу — нима, масъулиятсизликми, уқувсизликми? Йўқ, биз марказдан бошқариш йўсинларига кўникиб кетганмиз. Бу эса биздаги масъулиятни, тадбиркорлик, ташаббускорлик фазилатларини хиралаштириб юборган.

Албатта, бу сингари камчиликларга бирданига барҳам бериб бўлмайди. Қайта ишлаш саноатини яратиш жуда катта маблағ, куч талаб этади. Аҳволни ўнглаш учун ҳозирданоқ бир қанча ишларни амалга ошираяпмиз. Масалан, Термиз гўшт комбинатининг қошида сосиска ишлаб чиқарадиган корхона қурилди. Уни биз Голландиядан сотиб олдик. Шунингдек, хитойлик ишбилармонлар Хўжаикон туз конида қадоқлаш корхонаси қуришни ваъда қилишмоқда. Чет эллик тадбиркорларнинг кўмаги билан чарм тайёрлайдиган корхона қуришга киришмоқдамиз. Аммо бу ишлар эҳтиёжнинг юздан бирини ҳам қопламайди, бажариладиган ишлар эса кўп.

Сурхондарёда спиртли ичимликлар ишлаб чиқарадиган иккита завод бор. Лекин шиша йўқлигидан уч литрли идишларда, баъзан ҳатто иложсизликдан вагон-цистерналарга қуймоқдамиз. Биздан узоқдаги қайсидир корхоналарда ана шу винони шишага қуйишдан ҳам оламжаҳон фойда кўрилмоқда. Энди Сариосиё ва Жарқўрғон районларида шиша идиш ишлаб чиқарадиган заводни қуриш билан бу муаммога чек қўямиз.

Агар вилоятимизда саноат, хусусан, қайта ишлаш саноати қурилишига ўз вақтида эътибор берилганда ҳозирги танқисликлар бундан бир мунча енгил бўлиши мумкин эди.

— Бугунги қишлоқ истиқоматчисининг ичимли сувга ёлчимаётганлигини, билмадим, нима билан изоҳлаш мумкин? Бу масалада нима ишлар қилинаяпти?

— Қишлоқни ичимли сув билан таъминлаш масаласи яқинда чиқди. Аммо биз бундан икки-уч йил илгари шундай ҳаракатни бошлаб юборган эдик. Бу тадбиркорлик эмас, эҳтиёж туфайли бўлган эди. Мутахассисларнинг маълумотларига қараганда, Ленин йўли, Шеробод, Гагарин, Ангор, Термиз районларида ичимли сув таркибида минералларнинг миқдори ортиб кетган. Шунинг учун биз Хўжаипок дарёсининг сувини ана шу районларга олиб келиш режасини туздик. Бир-икки йилда шу катта иш ниҳоясига етади. Ҳозир ушбу дарёдан олинаётган сув 100 километрдан зиёд масофадан Ленин йўли районига катта қувур билан келтирилди. Энди биз уни атрофдаги районларга, Термиз шаҳрига тарқатамиз.

Қишлоқларни водопроводлаштириш ишлари ҳам қизғин давом этмоқда. Ўтган йили вилоят бўйича 215 километр масофага водопровод қувури ётқиздик. Бу кўрсаткич олдинги йилдагига қараганда икки баробар кўпдир. Амалдаги йилда эса 231 километр қувур ётқизишни режалаштирганмиз. Умуман йил охиригача вилоят бўйича янги қувурларнинг узунлиги 862 километрга етиши керак. Ана шунда эҳтиёжнинг 57 фоизи қондирилади. Қилинган ишларнинг кўлами салмоқли бўлса-да, у ғоят қийинчилик, қаттиқ ҳаракатлар натижасида амалга оширилмоқда. Қувурнинг топилмас матоҳга айланиб бораётгани барчага аён. Бизнинг одамларимиз Россия заводларига боришганда, биласизми, улар қандай талаб қўйишаяпти? «Бизга рангли телевизорлар, гўшт, ноёб уст-бошлар керак!» Ахир Сурхондарё ҳар йили 160 минг тоннадан зиёд пахта толасини ҳеч нарсага айирбош қилмасдан бериб юбораяпти-ку!

Икки йилда 1.400 километр табиий газ қувури ётқизишни режалаштирган эдик. Тўқсонинчи йилда 265 километр табиий газ қувури ўрнатилди. Бу иш Шеробод, Денов, Жарқўрғон районларида дуруст бормоқда. Лекин Термиз, Қумқўрғон, Шўрчи районларида бажарилган ишларнинг кўлами бизни мутлақо қаноатлантирмаяпти.

Ўтган йили 3.820 хонадонга табиий газ кирди. Икки йилда бу кўрсаткич 45 мингтага етиши мўлжалланган. Ана шунда қишлоқ хонадонларининг 20 фоизи табиий газ билан таъминланган бўлади. Бу йил қатъий режа бўйича 630 километр табиий газ қувури ётқизишни мўлжаллаб қўйганмиз. Аммо яна такрорлашга тўғри келади: қувур — йўқ. Бу ишга масъул бўлган ўртоқларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, қўлимизда мавжудлари билан режалаштирилган ишнинг 30 фоизини бажаришимиз мумкин экан. Ҳозир улар Россия заводларида қувур излаб юришибди. Шартномалар тузилаяпти.

Агар биз эртанги кундан умидвор бўлсак, албатта, қишлоқ истиқоматчиларининг турмуш шароитини яхшилашимиз, биринчи навбатда, уларни ичимли сув, табиий газ, пухта ва бежирим уст-бош билан таъминлашимиз керак. Деҳқоннинг аҳволи ўнгланиб, кайфияти яхшиланмас экан, мамлакатдаги аҳвол тузалмайди. Зотан, ҳозир давлатга, демакки, халққа митинглар эмас, моддий неъматлар зарур. Тангликдан қутулишнинг бундан бошқа йўли йўқ.

Суҳбатдош: Тожиддин РАЗЗОҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

5 июль куни Тошкентда Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов республика маданият ва халқ маорифи ходимларининг катта гуруҳига тантанали вазиятда СССР ва Ўзбекистон ССР Давлат мукофотларини топширди.

Ленин орденли ҳамда Социалистик Меҳнат Қаҳрамонининг «Ўроқ ва Болға» олтин медали Ўзбекистон ССР илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар киностудиясининг кинорежиссери М. Қаюмовга топширилди. У совет кино санъатини ривожлантиришдаги жуда катта хизматлари ва самарали ижтимоий фаолияти учун шу мукофотга сазовор бўлган эди.

Ёзувчи Саид Аҳмадга Ленин ордени топширилди. Ёзувчи совет адабиётини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун шу орден билан мукофотланган эди.

Ҳамза номидаги Ўзбек давлат академик драма театрининг артисти Сора Эшонтўраевага «Октябрь революцияси» ордени топширилди. С. Эшонтўраева совет санъатини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун шу орден билан мукофотланган эди.

«СССР халқ ўқитувчиси», «Ўзбекистон халқ шоири», «Ўзбекистон халқ ёзувчиси» фахрий унвонларининг эгаларига гувоҳномалар ҳамда кўкрак нишонлари топширилди.

Адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасида Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофотига сазовор бўлган республикамиз ижодий ходимларининг катта гуруҳига дипломлар, фахрий нишонлар топширилди.

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов мукофотланганларга сиҳат-саломатлик, бахт-саодат ва янги-янги муваффақиятлар тилади.

Мукофотланганлар меҳнатларига юқори баҳо берилгани учун миннатдорчилик изҳор қилдилар, халқ фаровонлиги йўлидаги ишларда куч-ғайратларини аямасликларини таъкидладилар.

Мукофотларни топшириш маросимида Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг раиси Ш. М. Йўлдошев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби К. Юсупов қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

Наманган вилоятининг Тўрақўрғон районида қурилиш материаллари ва хўжалик анжомлари дўкони очилди. Унинг қулайлиги шундаки, харидорлар зарур буюмларни харид қилиш билан бирга полбоп тахта, эшик ва деразага буюртма беришлари мумкин. Дўкон қошидаги дурадгорлик цехи усталари ҳамиша хизматга шай.

СУРАТДА: мазкур цех ишчиси Баҳодир Муродов иш пайтида.

А. КОВТУН олган сурат.

РЎЗНОМАНИ ШАРАФЛАБ

Минг-минглаб муштарийлар — мактабларнинг муаллимлари, методистлар, олий ва ўрта махсус таълим ўқув юртларининг ўқитувчилари, мактабгача тарбия муассасалари ходимларининг яқин дўсти ва ёрдамчисига айланган «Ўқитувчилар газетаси» ўзининг 60 йиллигини нишонлади. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг нашриётида бўлган тантанали йиғилишга юбилярларни табриклаш учун Қозоғистон, Туркманистон, Арманистон, Литва, Озарбайжон, халқ таълими ходимлари, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари ҳам келишди.

Учрашувда сўзга чиққан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби К. Юсупов Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовнинг рўзноманинг 60 йиллиги муносабати билан йўллаган табригини ўқиб эшиттирди. У газета ходимларини самимий табриклади, таҳририят жамоасининг келгуси ишларида муваффақиятлар тилади.

Газетанинг биринчи сони 1931 йил 4 июль куни чиққан, у дастлаб «Маданий инқилоб» деб аталган эди. Газетанинг ташкил этилиши умумий мажбурий таълим вазифаларини амалга ошириш билан узвий боғлиқ бўлганди. Ўша йиллари газета аҳоли ўртасида саводсизликни тугатиш масалалари билан изчил шуғулланди, илғор мактаблар ва ўқитувчиларнинг намунали ишларини кенг ёритди. Давр янги вазифалар қўяр, газетанинг номи ҳам ўзгарарди. Лекин газета ҳамма вақт халқ маорифи соҳасида меҳнат қилаётган кишиларнинг содиқ дўсти ва маслаҳатчиси бўлиб қолди, ўқитувчиларнинг, улар илғор тажриба мактабининг минбарига айланди.

Юбилей тантаналарининг қатнашчилари газета ҳозирги вақтда ҳам амалиётда пайдо бўлаётган барча янгиликларни фаол тарғиб қилаётганини, ёш авлодга таълим бериш ва уни тарбиялаш ишига катта ҳисса қўшаётганини таъкидладилар. Газета халқ таълими тизимини қайта қуришга алоқадор долзарб муаммоларни ўз вақтида моҳирона кўтариб чиқмоқда.

(ЎзТАГ.)

ЭДУАРД ШЕВАРДНАДЗЕ КПССДАН ЧИҚМОҚДА

«Демократик ислоҳотлар ҳаракати» ташаббускорларининг журналистлар билан учрашувида пайдо бўлган КПСС билан ўзаро муносабат тўғрисидаги масалани Эдуард Шеварднадзе бир зумда ҳал қилди. У партиядан чиқиш тўғрисида ариза берди.

Маълумки, Э. Шеварднадзенинг янги ижтимоий-сиёсий тузилмани барпо этиш муддаоси ҳақида Венада айтган гапларидан кейин КПСС Марказий назорат комиссияси собиқ ташқи ишлар вазирига нисбатан партиявий текшириш бошлаган эди.

Э. Шеварднадзе «моҳият жиҳатидан ўз йўлини» тезда аниқлаб олишга ваъда бериб, «Демократик ислоҳотлар ҳаракати» ташаббуси эълон қилинган куннинг эртасигаёқ ўзи ҳисобда турган СССР Ташқи ишлар вазирлиги партия комитетига мактуб топширди, унда ўз касбдошларига Марказий назорат комиссиясига КПССдан чиқиш тўғрисида ёзма ариза юборганини маълум қилди.

Марказий назорат комиссияси раиси вазифасини бажарувчи Е. Н. Махов ТАСС мухбирига қуйидагиларни хабар қилди: «Биз Ташқи ишлар вазирлиги бошланғич партия ташкилоти масалани қандай ҳал қилишини кутаяпмиз, унинг қарорига қараб ҳаракат қиламиз».

Шундай қилиб, партиявий текшириш тугайди, деб тасдиқлади раис.

Т. ЗАМЯТИНА.

Қутлибека

ОДАМЛАР

РАҲИМА ОПА

Кафтдай майдонча чайқов бозорига ўхшайди. Ичига кирмасанг нима бўлаётганини билмайсан. Аммо кўнглинг орзулагандек осойишта гўша қани? Борига шукур қилиб, болаларимни майдончага қўйиб юбораман. Ўзим опалар гап ясаб ўтирган узун ўриндиқ четига илашиб ўтираман. Шовқин-сурон очроқ кимсани учириб юборадиган бу жойга сиз ҳам келасиз. Иш жозибали чеҳрангизга соясини солган, лекин бу чеҳрада ҳорғинликдан ғолиб нимадир бор.

— Яна битта шоира топиб келдим сизга. Қофиясига қараманг, бир яхши фикрлари бор. Фикр шеърият-ку, бугунги шеърият. Ўзи жуда бамаъни қиз. Шоирликка сираям даъвоси йўқ, — шу ўринда овозингизни пасайтирасиз, — фақат бахти очилиб кетмаяпти. Ёрдам беринг, шеърлари чиқса, кўнгли кўтариладими, дейман. Қиз бола ўксик бўлсаям, иши юришавермайди.

Оҳиста дафтарчани олиб варақлайман, ваъда бераман. Сиз қувониб-қувониб «рўзғор ташвишлари» деган юҳодек оғизга — уйингизга кириб кетасиз.

Кун ўтади.

Сизни кўчада учратмайман. Нажотни кўтариб, ўзим чиқаман.

— Келаверинг. Париларим чақиргани бордими? Ўзим сизни истаб тургандим. Меҳмоним бор, асли қашқадарёлик. Арзимаган нарсага хафа қилишибди. Ўзи жуда дилбар қиз. Сал кўнгли ёзилармикин деб, уйга олиб келдим. Совуққина ётоқда баттар эзилмасин дедим. Киринг ёнига. Мен ҳозир...

Сиз пиёздоғ ҳидли ошхонада ҳам мен билган барча уй бекаларидан ёқимлисиз: нафис зар рўмол... атлас кўйлак, атлас лозим...

Меҳмонхона эшигини очаман...

Кун ўтади. Қуёш оғоч новдаларига ёйиб ташлаган кокилини йиғаётган пайт. Рўзғор халтачасини тўлдириб, аллақаерга йўл олдингиз.

— Кеч кирганда йўл бўлсин? — деб бақираман деразa оша. Сиз бақирмайсиз. Деразам тагига келасиз.

— Эски қўшним вокзалдан қўнғироқ қилди. Армиядаги ўғли Тошкентдан ўтармиш, поезд сал кечикибди. Интизорликда соат силжимайди-ку. Роса сиқилиб кетаётганмиш. Унга сиқилиш мумкин эмас, ёнида турай, деб бораяпман. Зора вақтни эсидан чиқарса... ўзи ажойиб аёл...

Индамайман. Фақат, қаттиқ кунли замоннинг қаҳри кирмаган, киролмаган юрагингизни қорачиғларим билан силагим келади.

АММА

Амма (у киши аслида онамнинг аммалари) уйимизга кутилмаганда кириб келдилар. Улар хийла инжиқ аёл. Ёлғиз ўғли, келини, ҳатто муштдай набираларигача қошқовоғига қараб туришади. Дарров тутилмаган кўрпача солиб, оҳорли дастурхон ёзаман.

— Куёв қани? — дейдилар бир пиёла чой ичар-ичмас.

— Шу ердалар. Билганимизда, кутиб олардик. Урингандирсиз анча?

— Ҳа, энди бир ёғи кексалик, бир ёғи хасталик, — амманинг гапларини тез-тез йўтал кесиб туради. Улар кўпдан буён дам қисма (астма) касаллиги билан азоб чекадилар. — Расулжоннинг ўғилларига тўй бошладик. Шунга куёв Ортиқжонни гапиришиб берармикинлар деб келдим.

— Вой, амма-ей... Расулжон ўзи келса бўлмасмиди. Келганингиз яхши-ку, қийналганингиз...

— Ҳашармиш уларга. Ҳашар деганга хоҳлаган боргувчи эди. Энди боришмаса, ойлигидан қирқармиш. Тавбангдан кетай, деб ўзим отланавердим.

— Ортиқ ака тўйларга юрмасалар ҳам керак. Битта-яримта кўз қиймас ёр-биродарлариникига бормаса...

— Биз бегона эмасмиз-ку. Марғилонда яшайдиган ўнта хоразмликнинг бири десин, атайлаб келибди, десин. Яхшиси, ўзимни олиб борсин, ўзим битишаман.

— Хижолат бўлаверманг, ашулачи кўп, у бўлмаса, бошқаси. Довруқлисининг тутиши ҳам кўп бўлади, — дейман.

— Йўқ, — дейди амма, — бошқаси ўзимизда ҳам топилади. Ортиқжон ўтказиши керак тўйимизни. — Раҳматли дадалари «Расулжоннинг ўғиллари суннатга яраса, Ортиқжонни олиб келиб тўй қиламиз» деб ният этгандилар. Ўзларига насиб қилмади. Ниятлари ерда қолмасин деб келдим. Довруққа ишқибозлигим йўқ. Мендан у кишига қайтадигани шу. Руҳлари шод бўлса, мен ҳам яшаганга ўхшаб юраман.

Амма — саводсизлар. Исмларини ҳам эплаб ёзолмайдилар. Лекин ҳозир беш дақиқалик мулоқотда у менга ўзбек аёлининг беш минг йиллик садоқатидан — жимгина, бақириқсиз садоқатидан ибратли бир сабоқ бериб улгурдилар.

ОНАМ

— Зулфия опангни кўргани бориб турибсанми? — онам дийдамиздан дийдорлашув ёшлари қуримасдан савол-сўроқни бошлайдилар.

— Ҳа, туғилган кунларида борганман. Кейин болаларга сувчечак чиқиб, уйга тиқилиб қолдим.

— Дадаларининг отдихида борсанг ҳам бўлаверарди-ку. У кишининг сенсиз ҳам йўқловчиси бисёр-у, лекин йўлда кетаётиб сўқмоқ очганларни унутмаслик керак! — дейди онам. Овозлари қаттиқ.

(Наврўз ўтди, ҳайит ўтди, борсам бўларди-ку, денгиз, тоғ ошмайман-ку, қайси қўшнимга «болаларимга бир-икки соат кўз-қулоқ бўлиб туринг» десам йўқ дейди!)

— Раънони кўраяпсанми?

— Иши кўпайиб кетган унинг ҳам. Ҳув бирда журналга мақола олиб борганимда, кўришгандик, — чайналаман.

— Унинг иши кўп бўлса, сен-чи? Уй ишининг тили борми, бақиргани? Кўзингни кўр қилиб чиқиб кетсанг, тураверади. Раънoям мусофир, бу шаҳарда опаси бўлмаса, синглиси бўлмаса... қадрдоннинг қадрини айрилиқ кетказади.

Овозлари гинали.

(Болаларни ҳар кечқурун айлантиргани олиб чиқаман-ку. Шу пайтни Раънога бағишласам бўларди, ахир).

— Болаларга аммаларини кўрсатиб келаяпсанми?

— Ўзлари келиб кетгандилар яқинда, — дея минғирлайман.

— Биз узоқда бўлсак, ҳеч йўқса у қариндошларини тез-тез кўрсатиб турмайсанми. Қариндошга суяниб улғайган кўнгил бутун, юрак ботир бўлади, болам.

Свозлари насиҳатомуз.

— Муҳтарама...

— Санобар...

Онам сўрайверади, энди баҳоналар тўқимайман. «Йўқ», «йўқ», йўқ...» Ҳар бир «йўқ» ўзимнинг қалбимга қайтадан оғриқ бўлиб қайтади.

Она сўрайверинг, сўранг, токи тош қотган туйғуларим «йўқ»лар оғриғида синсин, майдалансин! Майда-майда бўлиб эзилган туйғуларим кўзларимга ёш бўлиб келсин! Йиғлай, йиғлайверай... Сўнг сиз мендан умидланинг! Ахир, йиғлаган кўздан умид қилса бўлади-ку.

ҚИЗЧАМ

Қовоқлари ошган хамирдай кўпчиган дўкончи кўзларини аранг очиб сўрайди:

— Нимангиз қолди?

Назаримда, кўзлари ҳам ёғлангандек йилтиллайди.

— Сарёғ керак бизга.

— Тегишингизни олиб бўлдингиз-ку, опахон. Янаги ой оласиз.

— Тегишимиз бир ҳафтага етди, холос, болаларга озгина беринг, ҳеч бўлмаса...

— Бошимни оғритманг. Сизга бериб, бошқадан уриб қолайми? Грам-грамигача ҳисобли, бу жониворнинг.

— Жуда унчалик ҳалол эмасдирсиз-ов...

Таъбим кир бўлиб, дўкондан чиқаман. Бир ҳафтадан буён ҳар куни шу қўшиқ. Дадамиз касалхонага тушиб, қорин ғами ўзимизга қолган. Бозорда гўштга, дўконда сутга, яна аллақаерда ҳужжат олишга... Хуллас, кечқурун ютган бир қошиқ ютқингни кун бўйи яна қорнинг ғамида югуриб сарфлайсан. Кечқурун топганларингни яна қозонга соласан... «Фақат еб-ичишни ўйла, кўзингни очиб, атрофингга қарама, ўзинг ким, ўзгалар ким, биламан деб уринма!Е ва ухла! Эртага бозор, дўкон учун куч йиғишинг керак!» Аллақандай иблис елкамизда ўтириб, шундай деб тинмай жавраётганга ўхшайди. Бошларим ғувиллайди, асабларим — савалган пахта. Хуллас, Кун менинг жисму танамдан юриб ўтади, Тунга етаман. Қозон-товоқ, кир-чир, уйларни сийпалаш... Биридан қутулиб, бир қоп лойга айланган вужудни тўшакка элтишга ҳозирланаман. Шунда ҳалигина «бўжи келди»лаб зўрға ўринга ёпиштирганим — қизчам ғингиллаб қолади.

— Ҳой, инсон, ухласанг-чи! Муштдай бола нега ярим кечада-ям ухламас экан-а! Бирпас ўз ҳолимга қўйинглар, ахир! Ўзим билан қолай бирпас!

Қизчам кутилмаганда ўкириб юборади. Қўрқиб кетаман:

— Сенга нима бўлди? Қаеринг оғрияпти? — қайта-қайта сўрайман бағримга босиб. У гапиролмайди, узоқ энтикади.

— Мен... Мен сизни ашула айтиб хурсанд қиламан десам... Сиз бақирасиз!

Ўзимни ёмон кўриб кетаман. Оналикни едириш, кийдиришдан иборат деб ўйлаган ўзимдан нафратланаман. Қизчамни ёстиққа ишонмай, узоқ қучоқлаб ўтираман. У... хўрсиниб-хўрсиниб уйқуга кетади...

Эртага кун ёруғ бўлади, йиғламанг, оналар!

ЎРТОҒИМНИНГ ЭРИ

Бозор дарвозаси олдида ўртоғимнинг эрига дуч келаман.

— Бозорнинг моли етайди-ку ҳаммангга, — деб ҳазиллашаман.

— Э, кўплашиб бозор қиладиган замонлар ўтиб кетган. Буларни қуш бозорини кўрсатишга олиб келаяпман.

— Эринмаган бандасиз-да. Телевизор тўла қуш...

— Телевизорда қушни томоша қилса бўлади, холос. Жонсиз нарсага тирик меҳр уйғонмайди. Болалар қушчаларнинг жовдираган кўзларини кўришсин, патларининг майинлигини қўллари билан сезишсин. Қушлар уларнинг кўнглига киради. Шунда уларга «Қушларни севинг» деб бақиришнинг кераги йўқ.

Ўртоғимнинг эри биров билан баҳслашаётгандек қизғин гапиради.

— Рост айтасиз, — дейман бўшашиб.

Орадан бир ҳафта ўтиб, шу киши уйимизга қўнғироқ қилади.

— Хўжайинни чақиринг! Биз эртага болаларни тоққа олиб чиқмоқчимиз, борсаларинг...

— Машина борми?

— Шундай тоғнинг тагигача электричка боради.

— Электричкада болалар билан чувиллашиб, — рўйхуш бермайман мен.

— Қизиқ экансиз-ку, ерни ялангоёқ босмаса, қуёшда куймаса, тошда оёқлари тилинмаса, у бола ватанни қандай тушунсин? Сизларда шунақа гап бор, шекилли. «Ватанни тушунинг, ватанни севинг», — деган. Совуқ бетоннинг муҳаббати ҳам совуқ бўлади.

Гап тополмайман, кўнаман.

Ўртоғимнинг эри кеча, бугун эмас, доим шундай. Гоҳ балиқ овига етаклайди, гоҳ чўмилишга. Бўлмаса ўзи заводда ишлайди, меҳнати оғир. Дам олгиси келмаса, қўли гул: икки кунда оламжаҳон буюм ясаб, пул қилса бўлади, лекин қилмайди. Учмауч яшасалар ҳам, шанба-якшанбаси мудом болаларники.

...Балки келажакда ватанга энг керакли болалар ўртоғимнинг бир хонали, тор, қуёш тушмайдиган уйчасида ўсаётгандир...

ШАҲАР ҲОКИМИ

Ойнаи жаҳон бор бўйи ва эни билан шаҳар ҳокиминики. Замонавий: тўни, дўпписи йўқ. Оқ кўйлак, қора бўйинбоққа ўрнатилган бош. Шу бош гапираяпти: «Шаҳар ўртасида Бобур Мирзо шарафига муҳташам боғ барпо этамиз. Боғда улуғ шоиримизнинг бағоят улкан ёдгорлиги қад кўтаради». Гап шу ерга келганда ҳокимнинг нафаси ичига тушиб кетади. «Биз бу савоб иш учун саховатпеша халқимиз ўз мурувватини аямайди, деб ишонамиз. Мурувватлилар ичра мурувватлиларни ойнаи жаҳонга олиб чиқамиз. Бизнинг ҳисоб номеримиз...»

Давоми кундай равшан. Телевизорни ўчириб, Бобур Мирзонинг китобларини авайлаб қўлимга оламан. «Шоҳим, эшитаяпсизми? Биз, болаларингиз, Сизга ёдгорлик ўрнатиш учун бўйнимизга тўрва илдик. Бизни-ку қўяверинг. Сиз ўзингизга муносиб кўрармикансиз шундай боғ, шундай ҳайкални? Ахир Сиз, дунёи давлатингизни, бизга қолдириб, ёлғиз бошингиз билан чиқиб кетгансиз-ку, ҳижратга! Қани ўша давлат? Қайси шамолларга тутдик?...»

Ҳазрати Бобур китоб саҳифаларидан синиқ жилмайгандек бўлади. Овозларини ҳам эшитаман:

Ғурбат туғи ёпқан руҳи зардимниму дей,
Ё ҳажр чиқарган оҳи сардимниму дей!
Ҳолинг не дўрур, билурмисен дардимни
Ҳолингни сўрайму, йўқса дардимниму дей!

Тошкент кўн-мўйна заводи ишчилари мавжуд қувватлару ички имкониятлардан оқилона фойдаланмоқдалар. Бунинг самараси кўзга яққол ташланаяпти: режа ошириб бажарилаётир. Жорий йилнинг биринчи ярми мобайнида 6 миллион сўмлик маҳсулот тайёрланиб, савдо шохобчаларига жўнатилди.

СУРАТДА: корхонанинг пешқадам тикувчиси **Назокат Мамажонова.**

Ҳ. СОЛИҲОВ олган сурат.

АЖОЙИБ НАМУНАЛАР

Ўрта Осиё, хусусан Ўзбекистон қадимдан маданият ўчоғи бўлгани, ўз санъати билан барчани мафтун этиб келгани ҳаммага аён. Бу ҳақда эски қўлёзмаларда, сайёҳларнинг кундаликларида, донишманду мутафаккирларнинг асарларида кушод маълумотлар мавжуд.

Халқ амалий санъати айниқса серқирра бўлган: ёғоч ва ганч ўймакорлиги, наққошлик, кулолчилик, каштачилик, зардўзлик, заргарлик, мато ҳамда гилам тўқиш... Буларнинг бариси ҳозир ҳам ўз моҳиятию хусусиятларини сақлаган ҳолда жадал ривожланмоқда.

Мисол учун гиламдўзликни олиб кўрайлик. Ушбу соҳа Ўзбекистоннинг чорвачиликка ихтисослашган вилоятларида, жумладан Самарқанд, Жиззах, Сурхондарё ва Қашқадарёда тараққий этган. Ҳар бир минтақада ўзига хос маҳаллий мактаблар яратилган. Қашқадарё араблари гиламчилиги — шулардан бири. Бу қабила VIII—XIV асрларда мазкур воҳага келиб жойлашиб қолган бўлса-да, ўзбек, тожик ва туркманлар орасида яшаётгани туфайли ҳатто ўз она тилини ҳам бутунлай унутган. Аммо улар ота-боболари анъанасини давом эттириб, сержило гилам ва шолчалар тўқимоқдалар.

Гиламдўзлар хом ашёни қаердан топишган? Қўй ва туя жунидан ип, ўсимликдан турли бўёқ тайёрланган. Лекин кўпинча табиий омил устивор бўлган. Яъни, қўй жунидан тўқ кулранг, жигарранг ва қора, туя жунидан оч жигарранг иплар олинган. Тўқишда эса араби, терма, гаржари, беш кашта каби усуллар қўлланилган. Сўнггиси ёрдамида «Қиз гилам» тўқилганки, у бамисоли қирмизи тусда товланиб турган. Сабаби — унга асосан тўқ қизил рангли ип ишлатилган, бир нечта кенг ҳошиялар битилган. Марказий қисмида оқ рангдаги бир жуфт қуш — мурғонлар сурати тасвирланган. Уларни бахт тимсоли деб аташган. Ҳошияларда эса антиқа геометрик шакллар ифодаланган.

Бизнинг музейимизда Қашқадарё гиламлари ва шолчаларининг ажойиб намуналари намойиш этилмоқда. Уларнинг ҳар бири томошабинга оламолам завқ улашаётир.

Ю. ЁРМУҲАМЕДОВА,
Ўзбекистон санъат давлат музейининг илмий ходими.

«Халқ сўзи»нинг Жигаристондаги мухбирлар қўналғасидан

ЎН ДАҚИҚАДА ЕТИБ КЕЛДИ

Ўлганнинг устига тепган деганларидек, табиий офат рўй берган айрим жойларда жиноятчилар анча фаоллашиб қолишади. Аммо Жигаристонда на бирорта ўғирлик, на бошқа жиноят содир бўлди. Чунки у ерда 300 нафар милиция ходими эртаю кеч сергак турди. Ҳозир эса жигаристонликлар осойишталигини 50 милиционер қўриқлаяпти.

1991 йил 4 май, эрталаб соат 7 да Ангрен шаҳар ички ишлар бўлими навбатчиси телефон орқали қуйидаги хабарни олди: «Жигаристонда тоғ кўчди, уйларни босиб қолди!» Бўлим бошлиғининг сиёсий-тарбиявий ишлар бўйича ўринбосари подполковник Носир Умаров навбатчининг ёнида эди. Бир-икки дақиқада олти кишилик тезкор гуруҳ ташкил этилиб, воқеа содир бўлган жойга жўнашди. Ўн дақиқадан кейин милиция Жигаристонга етиб келди.

Носир УМАРОВ ҳикояси:

— Бу ерда ҳали ҳеч ким йўқ эди. Қий-чув, тўс-тўполон. Рости, мен кўчки тагида қолган хонадонларни тасаввур қилиб, кўчки «еланиб» ўтган — ярим қулаган уйларни кўриб, бир зум довдираб қолдим. Аммо дарҳол ўзимни қўлга олдим. «Биринчи галда нима қилиш керак?». Юқоридан, тоғлар орасидаги Оҳангарон сув омборидан бошланадиган бетон ариқни кўчки босган. Ўзанини йўқотган сув ҳовуз ҳосил қилиб, тобора кўтарилаяпти. Ўзан тезда очилмаса, янги фалокат рўй бериши муқаррар: тошқин қишлоқ хонадонларини босади.

Маҳалла фаоллари билан маслаҳатлашиб, белкураккетмонлар ёрдамида ўзанни очишга киришдик. Бу орада 10—15 дақиқа ўтди, ички ишлар бўлими бошлиғи Абдуқодир Юсупов, шаҳар раҳбарлари етиб келишди. 8 хонадоннинг 10—15 метр тупроқ остида қолгани аниқ бўлди, аммо неча киши шаҳид кетгани номаълум эди.

Тоғ жинсининг яна кўчиш хавфи бор. Янги фожианинг олдини олиш мақсадида бу ердаги 50 оила шаҳардаги энди битган кўп қаватли уйларга, билим юрти биносига, қариндош-уруғлариникига зудлик билан жойлаштирилди. У бу юмушга уч кун кетди, унда 300 нафарга яқин милиция ходимлари қатнашдилар.

— Ўша хавфли зонадаги хонадонлардан бирида вилоят милицияси штаби ташкил этилди, — дейди Абдуқодир Юсупов. — Шаҳар ва вилоят ички ишлар идоралари раҳбарлари туну кун навбатчилик қилдилар. Вилоят ички ишлар бошқармасининг бошлиғи Зокиржон Алматов ҳам штабда тунаб қоларди.

Милиция хавфли ҳудудни «тирик қўрғон» бўлиб ўраб олди: кўчирилаётган хонадонлардан битта нина ҳам йўқолмаслиги керак эди. Шундай бўлди ҳам.

Милиция майори, участка катта инспектори Сайфулла Рўзибоев пенсияга чиқишга ҳужжатлар тайёрлаётган эди. Аммо ниятидан воз кечиб, 1993 йилгача ишлайдиган бўлди. «Ахир ҳали куч-қувватга эгаман, жигаристонликларга унчамунча ёрдамим тегади» — дейди у киши. Жигаристонга қўшни қишлоқда туғилиб ўсган Сайфулла ака маҳаллий шароитни, одамларни беш қўлдек билади-да.

С. РЎЗИБОЕВ ҳикояси:

— Кўчкининг ўрнини кўраяпсизми? Қирнинг белига етганда йўлини ўзгартирган, агар тўғри ўтганида, ҳув анави икки уламонинг мозорини суриб юборарди. Лекин мозорга етганда бурилган. Манави ерда, масжид ўрнида қурилган уй бор эди, кўчки уни ҳам айланиб ўтган. Ёқангни ушлайсан, табиатнинг ишларига... Аслида фалокат рўй бериши олдиндан маълум эди, шу боис шаҳар раҳбарлари 1989 йилда бу ердан 15 хонадонни кўчиришга ҳаракат қилганлар. Аммо ҳеч ким унамаган... Кўчки арафасида уй ҳайвонлариям роса безовта бўлишган. Фожиадан бир кун илгари Қорабовда улоқ чопишган. Сотим ака деган чавандоз улоқдан келиб отини ҳовлига боғлаган. Тонгга яқин от жонивор шундай кишнаганки... Соҳиби бўлса жиддий эътибор бермаган, охири у боғични узиб, қочиб кетган. Кўчкидан кейин отни йигирма олтинчи километрдан топиб келишди. Сотим ака эса энди йўқ, унинг уйи қалин тупроқ остида қолди...

Бир ит нима қилган денг: хонадон эгаларининг тепасига келиб увлайверган, лекин эгалари пинакларининиям бузишмаган. Охири у қаёққадир ғойиб бўлган, кўчкидан сўнг у қайтиб келган ва... тупроқ тагида қолган уйи устида куни билан увлаб, одамларнинг юрак-бағрини эзиб юборди.

— Сигир-бузоқларнинг хонадонлари тепасидаги тупроқ устида туриб маъраб «бўзлашини» айтмайсизми! — суҳбатга қўшилди Носир Умаров. — «Йўқолган» уйини тополмаётган жониворларнинг ноласига зўрға чидардик. Ҳа, ўша куни эрталаб соат олти яримда қишлоқда 1700 та мол йиғилиб, яйловга кетганди. Кечқурун уларнинг 600—700 таси уйсиз-эгасиз қолди. Бизнинг олдимизда турган вазифалардан бири молларни шаҳид кетган эгаларининг қариндош-уруғларига топшириш эди. Бу иш ҳам уриш-жанжалсиз, талашувтортишувсиз ниҳоясига етказилди.

Тупроқ уюми атрофида айланиб юрган сигирлар...

Илгари келтирилган рақамни яна бир эслатиш жоиз: 8 хонадон буткул тупроқ остида қолди, уларда 54 одам бор эди: 52 нафари маҳаллий миллат, 2 нафари рус — бульдозерчилар. Ҳар бири 16 миллион сўмлик учта бульдозер ҳам табиат қабри қаърида қолиб кетди. Улардан бирининг ғилдираги тупроқдан чиқиб турибди. Бу бульдозерлар тоғни кўчмаслиги учун мустаҳкамлаётган эди, ҳайдовчилари хонадонлардан бирида тунашарди...

— Милицияга ҳар куни янги-янги юмушлар чиқар эди, — дейди Абдуқодир Юсупов. — Масалан, эски Жигаристондан 12 чақирим беридаги янги Жигаристон қурилишида сон-саноқсиз бинокорлик материалларини қўриқлаш, тартиб-интизомни сақлаш.

Янги Жигаристон. Фожиа содир бўлгандан сўнг икки ойга қолмай 50 та ғиштин уйнинг қадди тикланганини, уларнинг дастлабкилари фойдаланишга топширилганини кўриб, вужудимни бир ёруғлик илитди.

Хавфли жойдан кўчирилган 50 хонадон эгаларига 25 минг сўмдан товон тўланган эди, янги уйларнинг ҳар бири 50 минг сўмга тушаяпти. Тўрт-беш хонали, пишиқ ғиштдан, саккиз сотих ери бор. Қарзнинг қолган 25 минг сўмидан ҳам кечиб юборилмоқда. Давлат, ҳукумат деганимиз шу бўлса керак-да...

Вилоят ички ишлар бошқармасининг бир қўналғаси янги Жигаристонда. Бу ерда туну кун навбатчилар бор. Бошқарма бошлиғининг ўринбосари Турсунхон Худойберганов фожиа содир бўлгандан бери шу ерда.

Фожиа рўй берган куниёқ республикамизнинг барча вилоятларидан, қардош республикалардан илиқ сўзи, пули, озиқ-овқати билан ёрдамга шошилган дўсту биродарларнинг саховатини кўриб-эшитиб, шоирнинг шоҳ сатрлари беихтиёр ёдингга тушади: «Дўст билан обод уйинг, гар бўлса у вайрона ҳам...».

Бухороликлар келтирган элликта қўй шаҳидларнинг еттиси, йигирмасини ўтказишда, худойиларда асқотди. Қирғизистон, Тожикистон, Қозоғистон мададлари! Бироқ... муштарийлар мени миллатчиликда айбламасинлар, қардошлар деганимизда кўз олдимизга биринчи бўлиб келадиган Россиядан на икки энлик мактуб, на бир бурда ноннинг дараги бўлди. «Шукур, нонга зор эмасмиз, бироқ, кўнгил экан-да», — дейишди жигаристонликлар. Менинг эса етмишинчи йилларда Россиянинг ноқоратупроқ ерларини юз миллион сўмлаб ўз маблағи ва ўз кучи билан ўзлаштирган юзлаб ўзбекистонликлар орасида юрганим кўз олдимга келди... Йўқ, миннат қилмоқчи эмасман. Кўнгил-да...

—Республикамиз Президенти Жигаристонга иккинчи ташрифларида милиция, айниқса давлат автомобиль инспекциясига яхши ишлаётгани учун раҳмат айтди, — дейди мамнун бўлиб Т. Худойберганов. — Бир оғиз илиқ сўз ҳам катта мукофотдан афзал туради.

Баҳодир Магдиев, Альберт Аллагулов, Холмат Зокиров (вилоят давлат автомобиль инспекцияси бошлиғининг ўринбосари), Нурмуҳаммад Омонов, Хайрулла Матасимов, Омонали Ҳайитбоев, Жўрабек Нурбоев каби милиция ходимлари эски ва янги Жигаристонда одамлар осойишталигини сақлаш, мол-мулкини қўриқлаш, тартиб-интизом ўрнатишда жонбозлик кўрсатишаяпти. Калинин, Ғалаба, Ўрта Чирчиқ, Коммунистик районларидан сафарбар этилган милиционерлаф ҳам кўнгилдагидек хизмат қилишди.

— Наҳот шунча тўс-тўполонда ҳатто битта-иккита нохуш воқеа рўй бермаган бўлса? — сўрайман милиция полковниги Юсуповдан.

— Бўлди, биттагина, — дейди Абдуқодир ака кайфияти тушиб. — Оҳангарон район матлубот жамиятига қарашли Чинор қишлоғидаги дўкон мудири Убайдуллаева Жигаристонга сотувга келтирилган икки минг ўрам вермишелни Ангренда яшовчи акаси Турғун Убайдуллаевнинг уйига тушириб, ҳар бир ўрамни уч сўмдан пуллаётганида ушланди. Азадорларнинг дастурхонига кўз олайтирган бу нопоклар устидан жиноий иш қўзғатилди.

Аммо, энг асосийси шуки, Жигаристонда инсоний меҳр-оқибат йўқолгани йўқ ва йўқолмайди ҳам!

Ҳабибулла ОЛИМЖОН,
«Халқ сўзи» мухбири.

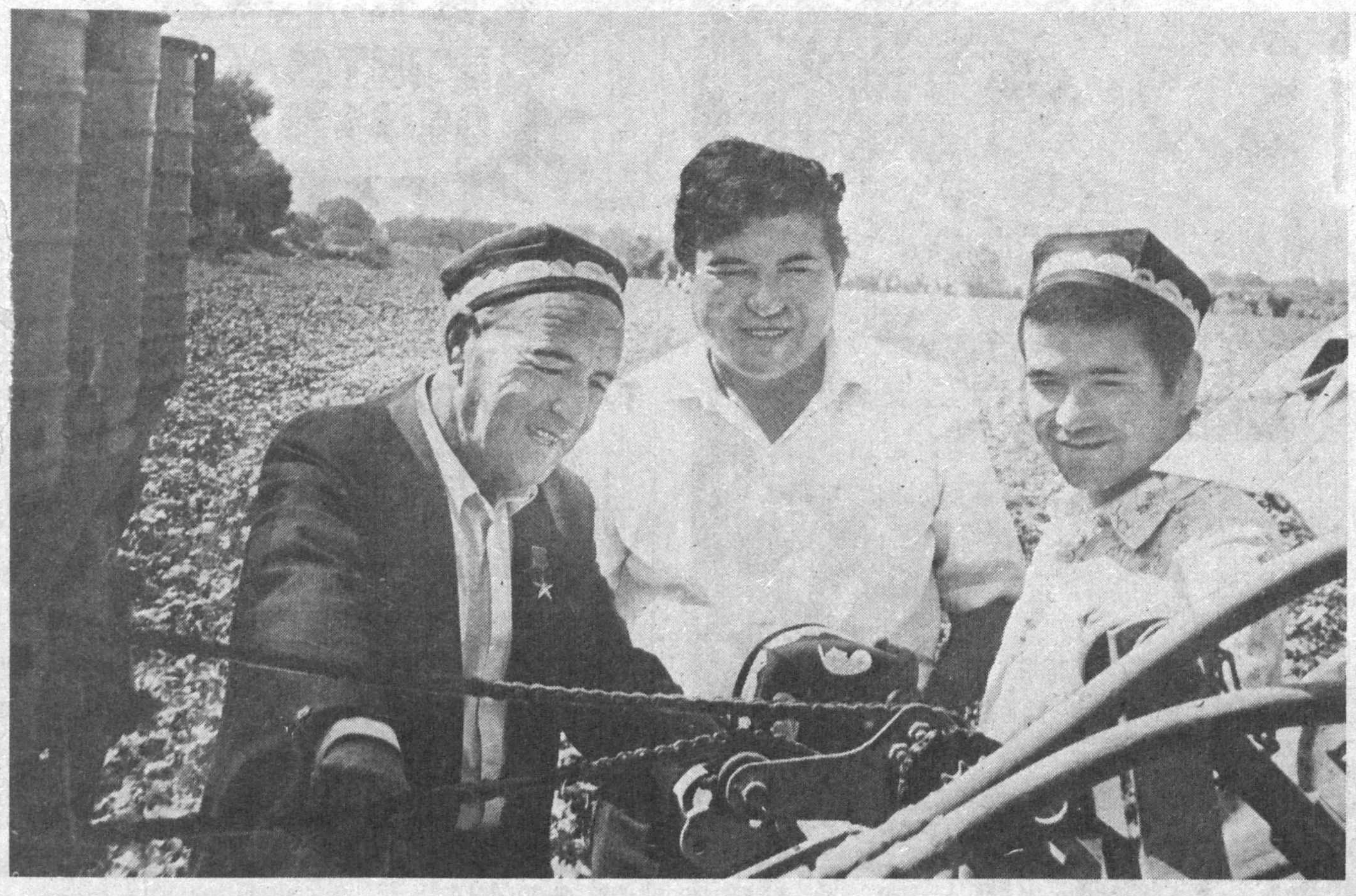

Комсомолобод районидаги «Партия XXIV съезди» давлат хўжалиги деҳқонлари жорий йилда 2260 гектар майдонга чигит қадаганлар. Ҳосилдорликни гектар бошига режадаги 23 ўрнига 25 центнерга етказишни мўлжаллаётган бу миришкорларга тажрибали пахтакорларнинг маслаҳатлари қўл келмоқда. Шундай иш юритилаётганлиги туфайли ғўзалар баравж.

СУРАТДА: меҳнат фахрийси, тажрибали пахтакор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳафиз Полвонов хўжалик директори Турсунбой Қўзибоев ва механизатор Ҳайитбой Избосаров билан тажрибаларини ўртоқлашмоқда.

Оқсоқоллар, бормисиз, омонмисиз?

МЕҲР ҚУЁШИ

ХАСТА КЎНГЛИМНИ ДОИМО РАВШАН АЙЛАЙДИ, — ДЕЙДИ 83 ЯШАР АҲМАДБЕК ОТА ХОЛБЕКОВ

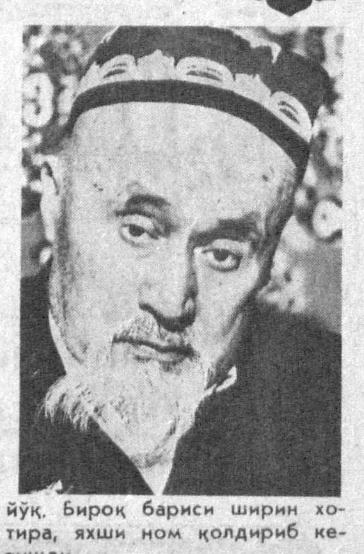

Нуроний чеҳрасидан ҳамиша меҳр ёғилиб турадиган Мукаррам аянинг кайфияти бугун анча чоғ эди, ҳовлида чуғурлашиб юрган чевараларининг ҳаракатларини берилиб кузатарди. Уларнинг завқидан завқ олар, ўйинларига беихтиёр қўшилиб кетгиси келарди. Одамнинг ёши улғайган сайин шунақа бўлади: болаликни қўмсайди. Ёшлик йилларига қайтиб, умрининг хатоларини тузатишни истайди. Мукаррам ая эса бошқача. Унга ўтмишига қайтишдан кўра, бугунги ҳаёти афзал. Ахир ёмон яшамади. Турмушнинг аччиқ, оғир дамлари энди унинг учун тушдай бўлиб қолди. Ҳозир айни роҳат-фароғат кўрадиган пайти. Турмуш ўртоғи ёнида, болалари ўзларидан тинчиб кетишган. Бошқалардан кам жойи йўқ. Невара-чеваралари эса жони-дили. Улар тўпланган куни онахон дунёга қайта келгандек бўлади, меҳрини, қалб қўрини оёқлари остига сочиб юборгиси бор.

Эри Аҳмадбек Холбековга суронли жанглар асорати энди билинаяпти. Жуссасига қадалган ўқ кариганида отанинг оёғидан олди, тўшакка михлаб қўйди. Бир умрга қора кийинган нав-ниҳол аёллар, отасиз ўсган болалар, фарзандларининг қайтишини ҳамон интизор кутаётган оналар аянинг кўзи ўнгида тез-тез гавдаланишининг боиси шу.

Уруш Булоқбоши қишлоғи аҳолисининг ҳам тинчини бузди. Эркакларсиз кўчалар ҳувиллаб қолди. Уларнинг ўрнини аёллар эгаллашди. Қўлларига кетмон тутиб, даладан бери келишмади.

Аҳмадбекнинг ўша пайтдаги ҳолатини тасаввур қилиш қийин эмас. Аммо ҳаёт инсонни ҳамма нарсага кўниктираркан. Колхозни тузишда фаоллик кўрсатган, Катта Фарғона канали қурилишида ишлаган бу баҳодир йигит дастлаб Қўқонқишлоқда ҳарбий тайёргарликдан ўтди. Кейин поездга ўтириб, Калинин вилоятига етиб борди. Болалик дўсти Каримжон у билан бирга эди. Тақсимот пайтида иккаласи бир полкка тушди.

Улар жойлашган қишлоқни эртасига душман самолёти қаттиқ бомбардимон қилди. Кучли зарбадан чор-атроф остин-устун бўлиб кетди. Ўшанда ҳамқишлоқлар ўлим нималигини илк марта ҳис қилишди. Иккинчи бор...

Кечга яқин бир рус кампир командирнинг олдига келди. Ўғлининг сотқинлигини, махфий маълумотларни душманга етказиб турганлигини айтиб, алам билан нола қилди. Жангчилар болани қидира-қидира, полк радио қурилмасидан фойдаланиб, босқинчилар билан алоқа қилаётган пайтда ушлаб олдилар. Катта майдонга тўпланган халойиқнинг олдида сотқин отишга ҳукм қилинди. Ҳали душман билан юзма-юз келмаган қадрдон дўстлар бу гал уруш ҳеч кимга шафқат қилмаслигини тушуниб етдилар. Кейин ўзлари ҳам аёвсиз жанглар силсиласида ўлим билан неча бор юзма-юз келдилар...

— 1942 йил охирлаб қолганди, — дея жанговар йилларни хотирлайди Аҳмадбек Холбеков шифтдан кўзларини узмай. — Смоленск шаҳрини озод қилиш учун ҳаёт-мамот жанги кетарди. Бизнинг пиёдалар полкимизга мадад кучлари етиб келгунча душман танкларини тўхтатиб туриш вазифаси топширилганди. Бир қўлда автомат, бошқасида ёнилғи шишасини маҳкам ушлаганча хандақда ётардик. Чунки немислар ҳам анойи эмас, автоматдан узлуксиз ўт очиб, бош кўтаришимизга имкон беришмасди. Ниҳоят, буйруққа кўра, окопдан чиқиб, танклар томон эмаклай бошладик. Шишалар бирин-кетин отилди. Еттинчи «Тигр» олов бағрида қолгач, душман ноиложликдан орқага чекинди.

Шу куни ўнг қўл ва ўнг оёғимдан қаттиқ яраланган эканман. Ҳарбий госпиталда узоқ вақт даволанишимга тўғри келди. 1943 йилнинг ноябрида эса мени ҳарбий хизматга яроқсиз деб топиб, уйга қайтариб юборишди. Болдиримдаги душман ўқи билан қишлоққа кириб келдим.

Фронт ичкарисидаги аҳвол ҳам жанггоҳдагидан баттар эди. «Ленинград» жамоа хўжалиги аъзолари топган-тутганини аскарларга, танк ясашга юборишганди. (Ўша танк ҳозир келажак авлодга эсдалик сифатида қишлоққа келтирилган). Яшаш оғир, издан чиққан хўжаликни оёққа турғизиш лозим эди.

Кунларнинг бирида бошқарув раиси Жўраполвон Ғойипов Аҳмадбекни йўқлаб келиб қолди.

— Дам олганинг етар, ишлаш ҳам керак, — деди у гапни чўзиб ўтирмай.

Аҳмадбек ҳар қанақа юмушга тайёр эканлигини билдирди.

Орадан ҳафта ўтар-ўтмас, одам оёғи етиб улгурмаган чўлда дастлабки капа тикилди.

— Бу ерга кўчиб келганимиздан кейин бувангиз «Ё пирим» деб ишга шўнғиб кетдилар, — суҳбатга қўшилди Мукаррам ая. — Ёдимда, меҳнат ҳақига кунига омбордан бир кило гўшт, шунга яраша девзира гуруч олардик. Тайёрлаган таомимиз баъзида етса, баъзида оч қолардик. Шукр, олти фарзанд кўрдик. Ҳаммаси бизга камарбаста. Йигирма олти невараю ўн олти чевара эса атрофимизда гирдикапалак. Шунинг ўзи давлат эмасми?

— Нимасини айтай, — Аҳмадбек ота энтикиб кетди. — Фарзандинг — суянч тоғинг, деганларича бор экан. Уларнинг меҳрибончиликларини кўриб, кўнглим тоғдек кўтарилади. 1988 йилги иккинчи инсулдан кейин тўшакка михланиб қолган бўлсам-да, ҳеч қайсиси малол олмайди. Эгам ҳар бандани шундай муродига етказсин, дейман ўзимча. Ахир ҳозир ота-онасини қаровсиз қолдириб, фарзандларини тирик етим қилган кўрнамаклар камми? Биз ҳеч қачон манфаатни ор-номусдан, диёнатдан устун қўймаганмиз. Қорнимиз нонга тўймаган кезларда ҳам топганимизга шукр қилиб яшаганмиз. Мен колхозни оёққа турғазишда фидойилик кўрсатган Жўраполвон Ғойипов, Ўтанқори Розиқов, Тўйчи Расулов, Абдумухтор Маҳмудов, Жалил Ибаев, Акмал Йўлдошев сингари оқсоқолларни назарда тутаяпман. Бугун улар орамизда йўқ. Бироқ бариси ширин хотира, яхши ном қолдириб кетишди.

Яхшилик ўлмайди. Ҳозир хўжаликда Жўраполвон Ғойипов номли музей очилган. Унда сақланаётган икки юздан зиёд буюм булоқбошиликларнинг ўтмиши, бугунги ҳаёти ҳақида бой маълумот беради. Бу тадбирнинг бошида турган «Ленинград» жамоа хўжалигининг ҳозирги раиси Тожиддин Назаров яқинда яна бир савоб ишга қўл урди. Оқсоқоллар билан кенгашиб, ҳашар усулида чойхона барпо этди. Унинг ёнида эса новвойхона қурилди.

Хўжаобод районидаги Булоқбоши қишлоғига йўлингиз тушса, Мойариқ тўқайи ўрнида ястанган пахта далалари, боғ ва токзорларни кўриб, кўзингиз яшнайди. Бунда Улуғ Ватан уруши биринчи гуруҳ ногирони, I даражали Ватан уруши ордени соҳиби Аҳмадбек ота Холбековнинг муносиб ҳиссаси бор. У бошлиқ бригада азаматлари қарийб икки юз гектар тошлоқ ерни ўзлаштиришганди. Ҳозир ана шу майдондан гектар ҳисобига 20 центнердан оқ олтин йиғиштириб олинмоқда. Улар яратган боғлар ҳосили эса эл дастурхонига файз киритмоқда.

Адирга туташ бу ажойиб масканга ҳар йили баҳор эрта келади. Жилғаларда сув тўлиб-тошиб оқади. Ариқларнинг лабида кўклам даракчилари — чучмомалар ханда қилади. Чор-атроф анвойи гулга бурканади. Қишлоқнинг эъзозлию ардоқли кишилари Аҳмадбек ота ва Мукаррам ая эса шу кунларга етишганларидан ғоят мамнун. Муҳими — фарзандлар садоқати, одамларнинг меҳр қуёши уларнинг кўнглини равшан айламоқда.

Рустамжон АҲМАДАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

«Халқ сўзи» ижобати

АРЗГА ЖАВОБ ФАРЗ

Таҳририятимизга рўзнома аралашувидан сўнг ижобий ҳал қилинган шикоятлар юзасидан жавоблар келмоқда. Жумладан, «Халқ сўзи»нинг шу йил 23 апрелда эълон қилинган «Рўзномани қаердан олайлик?» мақоласида кўтарилган масала республика Алоқа вазирлиги томонидан ўрганиб чиқилган. Муштарийларнинг талабларини қондириш мақсадида Наманган шаҳридаги Матбуот уюшмасига қарашли чакана савдо шахобчаларига қўшимча 730 нусха «Халқ сўзи» рўзномаси ажратилган. Бу ҳақда **алоқа вазири муовини М. Носирова хабар берганлар.**

Рўзномамизнинг 21 май сонида эълон қилинган тарихчи олим А. Набиевнинг «Ўз тарихимизни қачон ўрганамиз?» сарлавҳали мақоласи юзасидан **Ўзбекистон ССР халқ таълими вазирининг биринчи муовини Ю. Абдуллаев** имзоси билан келган жавобда қуйидагилар маълум қилинган.

Вазирлик ўлкамиз тарихини адолатли ўрганиш ниятида қатор тадбирларни кўраяпти. 22 апрелдаги 114-буйруқ билан шу йилнинг 1 сентябридан барча педагогик ўқув юртларида, мактабларда мустақил фан сифатида «Ўзбекистон халқлари тарихи»ни ўқитиш йўлга қўйилади, болалар боғчаларида эса эртаклар, ривоятлар ва ҳикоялар тарзида 8—10 машғулот ўтказилади.

«Ўзбекистон халқлари тарихи»ни ўқитиш ҳажми ўрта мактабларда 68 соатдан 170 соатга етказилган, билим юртлари ва техникумларда 70 соат, олий билимгоҳларнинг тарих куллиётларида 220 соат, гуманитар куллиётларда 140 соат, табиий ва техника куллиётларида 70 соат белгиланди ҳамда махсус кафедралар очиш топширилди. Янги дастур, дарсликлар ва методик қўлланмалар яратиш устида иш олиб борилмоқда.

Жавобнинг сўнгида шундай дейилган: «Ўзбекистон халқлари тарихи»ни ўрганиш юзасидан эълон қилинган муаммоли мақолаларнинг долзарблигини эътироф этамиз ва ҳурматли олимларимизни бу мавзуда мақолалар ёзиш билан чекланиб қолмай, амалий ёрдам беришларини истар эдик.

Таҳририятга иш жойидаги ноҳақлик юзасидан мактуб йўллаган Самарқанд вилояти Каттақўрғон районидаги 41-мактабнинг собиқ директори Ғ. Умаровнинг хати, **Ўзбекистон ССР халқ таълими вазирининг ўринбосари М. Қурбонов** имзоси билан келган жавобда таъкидланишича, жойида ҳал қилинган ва район халқ таълими бўлимининг шу йил 1 мартдаги 52 буйруғи билан Ғ. Умаров директорлик лавозимига тикланган.

ҚАШҚАДАРЁ ЯНГИЛИКЛАРИ

ҲАМ УН, ҲАМ ЁҒ

КИТОБ. «Зарафшон» давлат хўжалигининг Оёқчи қишлоғидаги эски тегирмон таъмирланди. Ҳозир бу ерда кунига 4 тоннагача буғдой ун қилинаяпти.

Яқинда қишлоқ аҳли ҳашар йўли билан зиғир мойи чиқарадиган жувоз ҳам қуриб олди.

САЛОМАТЛИК МАРКАЗИ

НИШОН. Пахта тозалаш заводининг бўш ётган икки қаватли ётоқхонаси таъмирлангач, корхона ишчи-хизматчиларига хизмат кўрсатадиган саломатлик марказига айланди. У касалликларни аниқлайдиган ва даволашда қўлланиладиган асбоб-ускуналар билан жиҳозланди.

Ҳозир бу ерда бирйўла 200 кишининг саломатлигини мустаҳкамлаш имконияти яратилди. Завод ва марказ раҳбарлари ҳамкорликда замонавий хорижий ускуналар келтиришга ҳаракат қилишаяпти.

«АФСОНА» КУЛОЛЛАРИ

ҚАМАШИ. Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ишлаб чиқариш бирлашмаси мутахассисларининг ташаббуси билан кулолчилик ширкати ташкил топди. Ширкат аъзолари бу кичик корхонани «Афсона» деб атадилар. Ширкатда кўза, хумча, коса, лаган сингари уй-рўзғор идишлари тайёрланаяпти. Кулоллар келажакда совғабоп буюмлар ишлаб чиқаришни ҳам режалаштираяптилар.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Кўтарилган мавзуга қайтиб

ҚИММАТГА ТУШАЁТГАН ЎЖАРЛИКЛАР

«Боғичлар бўш бўлгач» («Халқ сўзи», 1991 йил 3 январь) мақоласи изидан

Яқин-яқингача зангори экран орқали чет эл полициячиларининг намойишчи халқни аёвсиз калтаклаши, уларга қарата заҳарли моддалар пуркашию сув билан савалашини кўриб қаттиқ ранжирдик. Бу ҳолни капитализмнинг чиркин иллати сифатида қоралардик. Хайрият, бизнинг элда ҳам, унинг милициясида ҳам инсоф бор, бир-бирига яроғбардорлик йўқ, дея андак хотиржамланардик. Афсус, минг афсуски, қаттиқ кўз тегди. Не сир-синоату аламки, бугунги кунга келиб бизда ҳам халқ ўз милициясини тошбўронга тутмоқда. Милиция эса унинг бошига резина калтак билан тушираяпти.

Илоҳо Фарғона, Паркент, Душанбе, Ўш фожиалари такрорланмасин. Лекин яроғбардорлик маъракадош ва тобуткаш қишлоқларимиз орасида шу кеча-кундузда ҳам давом қилаётирки, бу кўргиликнинг ҳам надомати юракни қийноққа солаяпти. Мана сизга аччиқ бир мисол! Шу йилнинг 9 апрель куни Ургутда фавқулодда ҳолат эълон қилишга мажбур бўлдик. 500 милиционер қўшни икки қишлоқ аҳолиси ўртасидаги ёқавайрон тўс-тўполонни бартараф этишга сафарбар қилинди. Мен бошқача тасвир этолмайман, бор гап шуки, халқ ва унинг қўриқчи милицияси ўртасида шармандали ур-йиқит, сурҳо-сур юз берди. Уч милиционер тошбўрондан шикастланиб касалхонага тушди.

Нима учун шундай бўлди? Оқибат нега шу даражага етди? Муросаю модорога мойил ўзга чораси йўқмиди? Ҳа, афсуслар бўлсинким, ўзга иложи қолмаганди. Гап бундай: ўша куни «Меҳнатобод» жамоа хўжалигига қарашли Ёмонтелпак қишлоғи аҳолиси «Ленинград» жамоа хўжалигининг Почвоқ қишлоғи ҳисобидаги 29 гектар экин майдонини зўрлик билан тортиб олишдек қалтис ишга қўл урди. Ҳолбуки, бу асоссиз даъво эди. 150—200 нафар атрофидаги кичи почвонлик колхозчилар ва механизаторларнинг ерни экишга тайёрлаш ишларини тўхтатиб қўйишди. Боз устига катта асфальт йўлдаги транспорт ҳаракатига хавф солишди. Бунга жавобан Почвон аҳолиси ҳам кўтарилади. Салгина кечиксак ёки томошабинлик қилиб турсак, икки қишлоқ кишиларининг ур-йиқит жанжали бир неча қурбонларга сабаб бўлиши ҳеч гап эмасди. Шу боис милиция орага киришга, муомала-ю муросага ҳақорат ва тошу яроғ кўтариш билан жавоб қайтарган бебошларни резина калтак зарбида суриб ташлашга мажбур бўлди.

Гапнинг тўғриси, халқ билан милиция ўртасидаги бу яроғбардорлик менга жуда алам қилди. Инсофга келмаган айрим нокасларнинг эл бошига калтак тушишига сабабкор бўлиши ғазабу нафрат қўзғатди.

Қаердаки мана шундай ҳол газак олса, биринчи навбатда ўша ердаги раҳбарлар ёқасига ёпишиш азалий одат тусига кирган. Тўғри, эл бошида турган раҳбар чинданам ўз хонадони осойишталигини сақлашга жавобгар. Башарти у буни эплай олмаса, тегишли лавозимига нолойиқ. Бир жиҳатдан уларнинг бўшанглиги, ҳардамхаёллиги жойлардаги вазиятдан ғафлатда қолиши шу оқибатларга олиб келаяпти. Майли, бу ҳақда юқоридаги мақолада ўринли айтилган. Лекин Почвондаги можарога муносабатга келсак, район ва хўжалик раҳбарларининг бир қадар жиддийроқ ҳаракат қилганликларидан кўз юмолмаймиз. Бинобарин, бу икки қишлоқ ўртасида ўтган йили бошланган ер низоларини бартараф этишга қаттиқ ҳаракат этилган. Роса бир йил олдин ҳар иккала қишлоқ оқсоқоллари ва вакиллари билан жиддий муомалага киришилган. Тўрт гектар ерни Ёмонтелпак қишлоғига олиб бериш муросасига келишилган. Бироқ, шу битимнинг эртасигаёқ, яна 600 киши можаро кўтарган.

Буни нима деса бўлади? Ғирромликми, нотантиликми, ўжарликми? Ҳаммаси. Энг ёмони эл номидан чиқиб гарданкашлик қилинаётганидир. Дарҳақиқат, «Боғичлар бўш бўлгач» мақоласида жуда ўринли айтилган: зардакаш юришларнинг «ижодкор»лари аслида халқ манфаатини сариқ чақага олмайдиган, амал ва фойда илинжидаги сохта курашчилардир. Ёмонтелпаклик ана шундай ғирромлар ўтган йилги ер талашув жанжалида 8 кишининг касалхонага тушгани, 6 кишига нисбатан жиноий иш қўзғатилганидан бу йил ҳам сабоқ чиқармадилар. Аксинча, номардлик қилиб, жанжалга айниқса хотин-қизларни кўпроқ тортдилар. Оқибатда Ойгул Абдураҳмонова, Шарофат Дўстова, Зулайхо Бердиева, София Очилова, Ҳалима Хуррамоваларнинг ҳар бири ўринсиз шаддодлик ва безориликлари учун минг сўмдан жарима тўлашга мажбур бўлдилар. Етмиш ёш остонасида турган Абдунаби Хуррамовга нисбатан 15 суткалик қамоқ жазоси қўлланди. Зокир Эргашев ва Дилмурод Жўраевларнинг иши эса терговда.

Бу ҳол шармандаликдан ташқари халқ гарданига зарар юки бўлиб тушди. Милиция ўринсиз можаро ташвишида йўқотган 24 минг сўмни «Меҳнатобод» жамоа хўжалигидан ундириб олиш ҳақида район судига мурожаат этди. Хўш, бу маблағ кимнинг ҳисобидан кетади? Шак-шубҳасиз, яна халқнинг ҳисобидан. Кимга тўю кимга аза? Ҳеч кимга тўй эмас. Аксинча, бу ҳаммамизга иқтисодий, маънавий, ахлоқий зарару исноод келтирди.

«Боғичлар бўш бўлгач» мақоласида келтирилганидек, вилоятда ер низолари ҳамон кучли давом этмоқда. Хўжаликларни бўлиш, мансаб курсилари кашф этиб, уларни эгаллаш илинжида газак отган салб юришлари энди бошқача тусга кирди. Яъни, ота-боболар ери учун кураш ўзанига бурилди. Каттақўрғон районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалиги аъзоларининг хатти-ҳаракати бунинг равшан мисолидир. Эмишки, Хатирчи районидаги Акмал Икромов номли давлат хўжалиги ихтиёридаги 40 гектар боғу роғли ер бир пайтлар уларнинг ота-боболарига тегишли бўлган. Ана шу дард билан улар тўсатдан ўша 40 гектар ерни ўзбошимчалик билан эгалладилар. Бунга қарши хатирчиликлар орияткашлик зардасида қайнашди. Яна можаро! Яна кутилмаган чақириққа кўра 450 милиционер шармандали ур-сур сари йўл олди.

Хайрият, бу можаро ҳам вақт бой берилмай тинчитилди. Лекин кулгили ва аламли бу ҳолга қарангки, ер дея, ер дея босароқ кечмишлик ўжарлиги шу ернинг ўзида сел каби бошқа томонга уриб кетди. Охунбобоевликлар ўз районларидаги қўшни «Янгиобод» давлат хўжалигининг 13 гектарлик экин майдонига ёпишишди. Сабаб — яна ўша ота-бобомиздан қолган ер! Энди бебошлик жиловдорларининг кимлар эканлигига разм солинг: бригада бошлиқлари Баҳриддин Асомиддинов, Холиқ Расулов, агрономлар Рустам Сайдиев, Абдуаҳад Шарипов, район суғурта идораси ходими Исмат Боймуродов. Бир парча ер учун уят-андишани, инсофу диёнатни йиғиштириб қўйиб, жонга жон, қонга қон дея яроғ кўтарган янгиободлик нафақахўр Аҳмад бобо Қаршиев, ҳисобчи Ғайрат Остонов, ишчи Аъзам Шокиров.

Биз бу кишилар исм-фамилиясини рўй-рост келтираётганимизнинг сабаби бор. Яъникм, ўринсиз ўжарлиги билан гарданига иқтисодий зарар юкини ортқилаётган, уятга қўяётган нокас шахсларни эл-улус билиши ва улардан ҳушёр тортиши керак. Зеро, халқ ёмон дейиш — андишасизликка киради. Айрим ғатғатчилар, тор шахсий манфаатчиларгина уни хижолатга, номусга қўядилар.

Бесабаб оқибат йўқ, пичоқни аввал ўзингга ур, дейдилар. Милициянинг оддий бир фарзанди сифатида юқоридаги нохуш воқеаларни фикр ипига тизар эканман, бунда ҳуқуқ муҳофазаси ходимлари ҳафсаласизлигининг ҳам касру касофати бор, деган тўхтамга келдим. Қаранг, икки кара икки тўрт — ер давлатники. Бу гапни эшитмаган кишининг ҳозир ҳам борлигига ишонмайман. Лекин қонун билан белгиланган бу қоидани нега билишмайди ёки тан олишмайди? Менинг хулосам шундай: биз, ҳуқуқ муҳофазаси идоралари ходимлари ҳамон кутиш қадамидан нарига ўтолмаяпмиз. Жиноят, бебошлик, безорилик можаро маддаси ёрилсагина милицияда ҳовлиқиш ҳаракати бошланади. Прокуратурада ўша нохуш ҳодисани назорат остига олишга киришилади. Суд эса тергов тугашига қараб туради. Бу, айниқса, район бўғинларида кучли сезилиб турибди.

Аччиқ бўлса ҳам бор гап шу, ҳуқуқий давлат тузиш шиори қанча баланд кўтарилса, халқ ичига ҳуқуқий тушунча, тасаввур ва қонунчилик тарғиби олиб киришдан шунча чекинилаяпти. Участка инспектори, суд, прокуратура, адлия ходимларининг меҳмонхоналарда ёки тўрт кишининг даврасида суҳбат ўтказишига шоҳид бўлиш анқонинг уруғини излашдай гап бўлиб қолди. Улар баъзан тўй-маъракалардагина азбаройи лозимлигидан халқ даврасига бориб қолишади. Шунда ҳам иззатталаблик кибру ҳавосида. Назаримда, худди мана шу носамимийлик ва нокамтарлик ҳуқуқ ҳимоячилари билан халқни ажратиб турадиган, обрўсию таъсирига қусур келтираётган ғовдир. Ҳа, ҳа, худди шу боис кишилар ақалли ер — давлатники, у дахлсиз деган қонун моҳиятини яхши билишмайди. Билишсада, унга амал қилмоқ тартиб-қоидаси даврасига киришолмайди.

Масаланинг иккинчи томони, қонун ва қарорлар ижросини таъминлашдаги сансалорликдадир. Вилоятда ер низолари ниҳоятда кучайиб кетганда халқ депутатлари вилоят советининг айнан шу масала муҳокамасига бағишланган навбатдан ташқари сессияси (1990 йил 23 апрель) чақирилди. Сессия хўжаликларнинг бўлинишига, ер талашиш ҳолларига барҳам бериш вазифасини қўйди. Шу йилнинг 18 февралида халқ депутатлари вилоят совети президиуми ҳамда вилоят партия комитети бюросининг қўшма мажлиси ҳудудий ва ер тортишувлари масаласини яна қараб чиқди. Айрим район советлари, хўжалик ва партия органларининг бу борадаги вазиятни барқарорлаштиришдаги ишлари қониқарсиз деб топилди. Қабул қилинган қарорда ер низоларига нуқта қўйиш вазифаси белгиланди. Лекин афсуски, район ва қишлоқ советлари бу вазифалар ижросига ниҳоятда қатъиятсизлик, совуққонлик билан ёндашмоқдалар. Бинобарин, улар ҳатто Ўзбекистон ССРнинг «Ер тўғрисида»ги қонунида берилган ваколатларидан ҳам фойдаланишмаяпти. Айрим қонунбузарларга нисбатан тегишли чора кўришда кўнгилчанлик ҳукм сурмоқда. Мана шуларнинг ҳаммаси ўша сохта курашчи шаккоклар чироғига ёғ қуяяпти. Оқибатда бир парча ер учун ёқалашаётган — эл. Маломатга қолаётган — эл. Зарар юки остида бели букчаяётган — эл.

Андишасизлик арқонига осилаётган кишилар ҳақида икки оғиз сўз. Оқсоқолларни инсофга, муросага чақириш биз учун эҳтимол ғалати туюлар. Лекин ургутлик етмиш ёшли Абдунаби бобо ва каттақўрғонлик Аҳмад боболарнинг ер талашув можароларида элни яроғбардорликка даъват этишларини қандай баҳолаш керак? Ахир шундай йўлга отланганларни болам-бўтам, дея қалтис қадамдан қайтариш, муроса йўлини тутиш улар учун фарз эмасми? Ёки аҳли аёлларимизнинг кетмону капча кўтариб оломон олдига тушишлари, бешарму беҳаё шаддодликларини қандай ҳазм қиласиз? Норасида гўдакларнинг эса улар этагига ёпишиб: зор-зор қақшаб югуришлари қайси қолипга сиғади?

Хуллас, оғриқли саволлар кўп. Дабдурустдан уларга тўкис жавоб бермоқ эса мушкул, жуда қийин. Лекин жавоб топмоқ шарт ва зарур. Айниқса Ургут, Каттақўрғон, Иштихон, Паст Дарғом районлари раҳбарияти, хўжаликларининг мутасаддилари, оқсоқолларининг бу беҳуда зўриқишлар олдини олиш йўлидан бормоқлари ҳам фарз, ҳам қарз. Биз, ички ишлар маҳкамаларининг раҳбарияти эса қайси жойдаки шундай шармандали ёқавайронлик содир бўлса, бунда ходимларимизнинг ҳали юқорида айтилган нуқсонлари — «ҳиссаси» кўриниб қолса, улар билан хизмат ва бурч тартиб-қоидасига кўра қатъий ҳисоблашиш тўхтамига келдик.

Нортожи ЯХШИЛИКОВ,
Самарқанд вилояти ички ишлар бошқармаси бошлиғининг ўринбосари, милиция майори.

1991 Алишер Навоий йили

ЁДЛАБ ОЛИНГ

ҚУКСУМНИ ЖАФО ТИҒИ БИЛА ЕРА ҚИЛИНГ,
ҚУНГЛУМНИ ЧИҚАРИНГ ДАҒИ ЮЗ ПОРА ҚИЛИНГ.
ҲАР ПОРАСИНИ БИР САРИ ОВОРА ҚИЛИНГ,
ИШҚИМ УТИҒА БУ НАВЪ ИЛА ЧОРА ҚИЛИНГ.

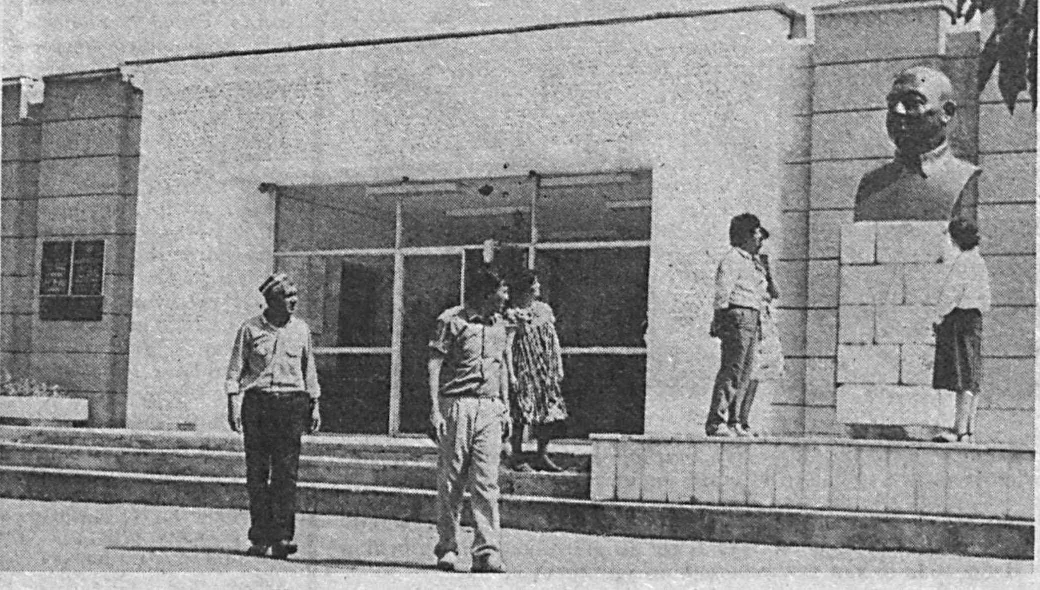

Фарғона районидаги Усмонобод қишлоғида партия ва давлат арбоби У. Юсуповнинг уй-музейи ишлаб турибди. Зиёратга нафақат Ўзбекистон аҳолиси, балки хорижий мамлакатлардан ҳам ташриф буюрувчилар кўпаймоқда. Афғонистон, Болгария, Сурия, Вьетнам сингари мамлакатлардан келган сайёҳлар музейга қўйилган ҳужжат ва суратлар билан танишишгач, У. Юсуповнинг халқпарвар давлат арбоби бўлганлигини таъкидлашди.

СУРАТЛАРДА: музей директори суратлар билан танишишгач, У. Юсупов ҳақида сўзлаб бераяпти; музейнинг умумий кўриниши.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган суратлар.

Навоийни тушунмоқ учун

Тил яқинд дил яқин

ИҚД — тугун, чигал; қимматбаҳо мунчоқ ўтказилган ип; инжу тизими.

ИҚДОМ — қадам қўйиш, юриш; тиришиш, уриниш.

ИҚЛИМ — 1. ўлка, мамлакат, вилоят;
2. минтақа, қитъа (қадимги олимлар ер куррасини географик жиҳатдан етти иқлимга ажратганлар).

ИҚОЛА — савдодан айниш.

ИҚОМАТ — 1. бир жойда туриш;
2. яшаш, истиқомат қилиш.

ИҚТИДО — тақлид қилиш, эргашиш.

ИҚТОЪ — кесиш, мукофот тариқасида ажратиб берилган ер-сув.

ИҒМОЗ — яшириш, бекитиш.

ИҲДО — бири, бириси; иккининг бириси.

ИҲДОС — пайдо қилиш, яратиш; жонлантириш.

ИҲЗОР — ҳозирлаш, ҳозир қилиш; ҳузурига келтириш.

ИҲОНАТ — таҳқирлаш, хўрлаш.

ИҲША — ички органлар, ичак-чавоқ.

ЙИЛАК — нимча:

ЙИРЛА — ашула, қўшиқ айтмоқ, куйламоқ.

ЙИҒОЧ I — дарахт; ёғоч.

ЙИҒОЧ II — масофа ўлчови.

ЙЎЛУҚ — тасодифан учрамоқ, йўлиқмоқ, дуч келмоқ.

КАБК — хушовоз қуш, каклик.

КАБУД — кўк тусли.

КАВН — мавжудлик, борлиқ.

КАВНАЙН — икки дунё; жисмоний ва руҳоний олам; бу дунё ва охират.

КАД//КАДД — меҳнат, машаққат.

КАДБОНУ — уй-рўзғорли хотин, уй бекаси, хоним.

КАДХУДО//КАДХУДОЙ — 1. уй-рўзғорли эркак, оила бошлиғи;
2. ҳукмрон, шоҳ.

КАЁНИЙ — Сосонийлар сулоласи подшоҳларига мансуб, буюк ҳукмдорлар, шоҳларга мансуб.

КАЁСАТ — зийраклик, ҳушёрлик, тезфаҳмлик.

КАЖ — эгри, қинғир.

КАЖАК — фолбинлар таёқчаси.

КАЖЖА — тил билмас, соқов, тилсиз.

КАЖКУЛАҲ — кулоҳини (бош кийим) қинғир кийган; бўркини чеккасига қийшайтириб кийган; маъшуқ, муҳбуб, шўх.

КАЖТАБЪ — қинғир табиатли; эгри, бузуқ фикрли.

КАЗ — ипак.

КАЙ — улуғ подшоҳ, улуғ мартабали.

КАЙБУР — кенг учли найза.

КАЙВОН — Зуҳал (Сатурн) планетаси.

КАЙД — макр, ҳийла, найранг; вазнсиз.

КАЙЛ — ғалла ўлчайдиган идиш.

КАЛ—АЪМО — кўрга ўхшаш.

КАЛЕЗ//КАЛИЗ — асалари.

КАЛИСО — христианлар ибодатхонаси, черков.

КАЛОБА — ғалтак; бир калоба ип — бир ғалтак ип, бир копток ип.

КАЛОЛ — чарчаш, ҳорғинлик.

КАЛОҒ — ола қарға.

ҚАЛЪАДАМ — йўқ, йўқ каби.

КАМАРБУР — кориз (ер остидаги сув йўли) қазувчи.

КАМАРГОҲ — тоғ этаги.

КАМБУДАЛИҒ — номавжудлик, камлик, йўқлик.

КАМИН — пистирма, пана жой.

КАМОҲИ — худди ўзидай, моҳияти билан, тўлиқ, бутунлайича.

КАНБУРА — ҳийла, макр.

ҚАНОР//КАНОРА — қуйи, ён; тараф, томон; соҳил, қирғоқ.

КАНЪОНИЙ — Канъонга мансуб.

КАПАНАК — жундан қилинган устки кийим, дарвешларнинг жун кийими.

КАРИҲ — чиркин, хунук, ёқимсиз, жирканч.

КАРКАС — ўлимтик билан кун кўрувчи йиртқич қуш.

КАРОНА — қуйи, чет, чегара, ташқари.

КАРРАНОЙ — карнай (чолғу асбоби).

КАРРУ ФАР — шону шавкат, дабдаба.

КАРРУБИЙ — худога яқин фаришта.

КАРҲ — ёмонлик, нохушлик, норозилик, ёқимсизлик.

КАСИР — 1. кўп, мўл;
2. тўла.

КАСИФ — 1. касофат;
2. ифлос, нопок.

КАСР — синиш, ушалиш; синиқлик, шикасталик.

КАСРА — зер, араб ёзувида ундош ҳарф тагига қўйилиб, қисқа «и» унлисини кўрсатувчи ҳаракат.

КАСРАТ — 1. мўллик, сероблик;
2. тўла, кўпчилик.

КАТИФ — шона, кифт, елка.

Таълим соҳаси: ислоҳот қирралари

Янги факультет

Беруний номидаги Тошкент давлат техника дорилфунунининг Андижон бўлимида политехника факультети очилди. Унинг асосий вазифаси машинасозлик ҳамда металл қуйиш ва уни пайвандлаш технологияси бўйича мутахассислар тайёрлашдир.

Бу ерда умуминсоний ва техникавий фанлар бўйича учта кафедра ташкил этилди. Талабаларни ўзбек ва рус тилларида ўқитиш кўзда тутилган. Факультетда кундузги ва кечки бўлимга талабалар қабул қилиш бошланди. Яқин орада дарсхоналарга янги мутахассисликни эгаллашга аҳд қилган бир юз етмиш беш нафар йигит ва қиз кириб келади.

(ЎзТАГ мухбири).

Янги номлар

ИШОНЧ

Севмоқ — бахтдир, севилмоқ бахтдир,
Меҳр-вафо — орзули тахтдир.
Ҳар нарсанинг ҳаками — вақтдир...

Шундай дея шивирларканман,
Фахр жўшиб жимирлайди тан,
Ҳам юракда тўлғонар Ватан...

Сен — мен учун бахтдирсан, Ишонч,
Қатъиятли аҳддирсан, Ишонч,
Муҳаббатли тахтдирсан, Ишонч!..

Топтозариб боради тилим,
Фориғ бўлиб оғриқдан дилим,
Меҳринг сабаб, минг дардли элим!

ГУЛ

Тунда шабнам шарбатидан қонди
Гул,
Нозланиб, сўнг тонг саҳар уйғонди
Гул,

Боғдаги гуллар ичида танҳо у,
Дур каби чеҳраси ял-ял ёнди Гул.

Ташна қалби ишқ ўтида тўлғониб,
Воҳ, ширин ҳаёт, дея қувонди Гул.

Гул юзинг тенгсиз, дедим, ақлим
шошур...
Кулдию, жим, ўз ҳуснидан тонди Гул.

Кўзларимга боқ, дедим, кўргин
ўзинг...
Бош қўяркан бағрима, инонди Гул.

САВОЛГА ЖАВОБ

— Инсон ИМОНни қай кун
Сотиб қўйса эҳтимол,
Унда нима бўлади?
— Бу оламни қоплаб тун,
Қулаб тушар-да Ҳилол,
ЗАМИН сочин юлади!
ҲАҚИҚАТ ҳам ўлади...

Бахтиёр АШУР.

АРИҚЧА

Кенгликларнинг қучоғида шод,
Бир ариқча айқириб оқар.
Янги йўллар, янги манзиллар
Завқи билан кенг қулоч отар.
Ҳар нафаси ундирар бир гул,
Ҳар юракда янги бир туйғу.
Дарёларнинг бағрин тўлдирар,
Бир ариқча бўлса ҳамки у.

ТАРИХ ЎҚИТУВЧИСИГА

Эркпарвар эл дединг, ҳур элат
дединг,
Бир ўлка имкони бесарҳад дединг.
Топталган халқ эркин кўрдинг — у
бир тонг,
Во дариғ, бу қандай маъшум дард
дединг.

ИСТАК

Сен ҳаёт боғида гул бўлгин сўлмас,
Нур бўлгин қуёшдек абадий сўнмас.
Ўз еринг, ўз кўкинг, ўз меҳринг
бўлсин,
Ўрнин бошқа билан тўлдириб бўлмас.

ҲАЁТ БОҚИЙ ДЕРДИК

Ҳаёт боқий дея ўйлардик бир пайт,
Умр ҳам боқийдир дердик энтикиб.
Бугун қайтмас кунлар ҳукмин
ўқиймиз,
Кун ботар ёқларга нигоҳни тикиб.

Барот ЯРАШ.

* * *

Бир этак пахтани термоқлик учун
Икки минг бор ерга қиламан таъзим.
Таъзимга ўрганиб қоматим бугун,
Қўш қўлим кўксимда, ер чизар кўзим.
Сабр, итоат менга ҳамиша ҳамдам,
Билмадим мучалим қўйми ё балиқ.
Гадодан камроқдир даромадим ҳам,
Мен юртни кийдирган инсонман,
қизиқ.
Доимо қўшнимга қиламан ҳавас,
Ғоз тутиб қаддини мағрур боққанда.
Узун таёқ ушлаб чаққону чапдаст,
Қарсиллатиб уриб ёнғоқ қоққанда.

* * *

Юртнинг баҳодирлари эртагидан
чиқмаса.
Қадри ҳам пуч чигитдек ер тагидан
чиқмаса.
Ажабланманг, бу элнинг аёли
ёнганида,
Ёнадида аёли, эркагидан чиқмаса.

* * *

ХАЛҚ МАҚОЛИГА ПАРОДИЯ

Меҳмон келар эшикдан,
Насибаси тешикдан.
Яна меҳмон эшикдан,
Насибаси тешикдан.
Тағин меҳмон эшикдан,
Насибаси тешикдан,
Меҳмонга очиқ эшик,
Хонадон илма-тешик.

Ҳикмат ЭРМАТ.

ОЛАР ЗАМБИЛ

ҲАЖВИЯ

Қишнинг эрта келиши Марайим бегамни ўпиғда қолдирди. Ҳар нарса ўз ўрнида азиз, қишга темир йиғма, кўмир йиғ экан. Печкага қанча ўтин қаланмасин, зум ўтмай уй қишлоқ ҳаммомидай совийди. Ҳаш-паш дегунча икки саржин ўтин ҳам кулга айланди. Марайим гарчи қўшнисининг феълини билса-да, илож қанча, Ҳалим зиқнаникига кириб кўмир сўрашга мажбур бўлди.

— Э, бош устига, — деди зиқна ёйилиб, — қуни-қўшни шундай маментда ярамаса, қачон ярайди. Пажалиста, анови замбилни олинг-да, керагича ташийверинг. Кўмир оғилдаги сомон тагида.

— Илоё яхши кунларда қайтарай, — ҳамсоясидан бундай ҳотамтойликни кутмаган Марайимнинг ўпкаси тўлди. — Тўйларингизда қамишдан бел боғлаб, ғалвирда сув таший. Шу топда менга ҳазрат Алининг дулдулини миндириб юборгандай бўлдингиз, қўшнижон...

Бирор ҳафта ўтар-ўтмас Марайим ҳам эшигига бир машина кўмир туширди-да, дарҳол қўшнисига хабар қилди.

— Уста Ҳалим! Ҳой уста Ҳа-ле-мм! Қиёмат қарз деганлар, олинг энди омонатингизни!

У одоб юзасидан болаларига қўшнилари ўн замбил ташиб бўлгандан сўнггина ишга тушишни тайинлаб, уйга кириб кетди.

Бироздан сўнг Марайим пошон кийимини алмаштириб чиқди-ю, ҳанг-манг бўлиб қолди. Болалари кўмир ташийдиган ашқол-дашқолни бир чеккага қўйиб, ўйинга берилиб кетишган. Аммо ҳозиргина тоғдек уюлиб турган кўмирнинг эса нақ ярми йўқ. У белини ушлаганча хирмоннинг у ёқ-бу ёғига ўтиб чамалаб кўрди. Ҳақиқатанам анча қисми ўмарилганди. Дарғазаб бўлган ота укаларини олдига олиб, ерга алланималарни чизиб ўтирган катта ўғлига ўшқирди:

— Ҳей бетовфиқ! Кўмир қаёққа ғойиб бўлди?

Ўйин билан овора Аброржон бошини кўтармай жавоб қилди:

— Топарвой дадаси билан ташишаяпти. Санаб турибман, ҳозир олтинчисини олиб кетишди.

— Олтинчисини?! — ўшқирда Марайим важоҳат билан. — Шунча кўмир олти замбилга сиғади деб ким айтди сенга, овсар? Санашни ҳам дўндирганга ўхшайсан. Ҳисобини билмаган хирмонидан айрилар деб шуни айтадилар-да. Э, сандақа табилчидан ўргилдим...

У жон аччиғида ўғлининг чаккасига тушириб қолди. Аброржон ерга пириллаб тушган дўпписини чанг-пангига қарамай олиб, шоша-пиша бошига қўндирар экан, ҳиқиллади:

— Не-ега ура-сиз? Тўғри санадим-ку! Ҳиқ-ҳиқ. Ишонмасангиз Топарри дадасидан сўранг. Ҳиқ-ҳиқ!.

— Ҳе, ўша...

Марайим тарсакини жуфт қилмоқчи эди, орқадан қўшнисининг сурнайдек овози эшитилиб қолди.

— Вой-вуй, жуда кўмирнинг аслини обкепсиз-да, қўшни. Қорақандиникими дейман ўзиям! Астағфирилло! Ҳар биттаси нақ курсидек-курсидек-а. Вой маладес!

Пешонаси тиришиб турган Марайимнинг нигоҳи қўшнисининг замбилига тушди-ю нақ кўзлари косасидан чиқиб кетаёзди. Камбағалнинг ҳовлидек келадиган бу нарса замбилдан кўра кўпроқ енгил машина тортиб юрадиган аравани эслатарди. Агар у яна икки марта тўлдирилса борми, кўмирдан умидни узаверса бўлади. Саросимада қолган Марайим қўшнисига бирор нарса дейишни ҳам унутиб, болаларига ўшқира кетди.

— Ҳой ландавурлар! Нега ташимай анқайиб турибсанлар? Ўзингиз айтдингиз эмиш. Кўрдингми, буларни? Сенларга эрта-кеч ўйин бўлса бас шумтакалар. Қани марш, тез-тез. Аброр, замбилни кўтар. Ҳе, шалвирамай ўл, ўртоғингни қара, ишга чумолидек ёпишади-я!

Болалар қўзғалишди. Атрофни шовқин-сурону чангтўзон қоплади. Марайимнинг ўзи ҳам зинғиллаб қатнар экан, қўшнисининг эшигидан кўз узмасди. Зум ўтмай яна ўша замбил боло-қазодек пайдо бўлди-ю, у ҳолсизланганча дарвозага суяниб қолди.

Ҳалим зиқна яланг кўмирнинг йирик-йиригини танлаб ортар, ўғлидан ҳам шуни талаб қиларди. Бу ҳолни кўрган Марайимнинг ичидаги тилига кўчди:

— Қўшни, манови зормандангиз нимаси? Бизга кўмирни бунда бермовдингиз чоғи. Ёки бу оладиган замбилингизми?

— А, вот тебе, пажалиста. Ўзи доимо шунақа бўлади. Олганга кам, берганга кўп. Савобнинг таги тешик, деб шуни айтса керакда. Елкангизни қисиб кирганингизда «йўқ» демовдик, шекилли...

Қўшнисининг қовоғи солинаётганини сезган Марайим «яхшимас, ҳар ҳолда ҳожатимни чиқариб эди» деган андишага борди-ю, гапни нишаблатди:

— Э, уста Ҳалим, сиздан кўмир айлансин. Мен фақат ёш болага оғир кўтартирманг, тағин чурраги тушиб қолмасин дейман-да.

— Бе, бир замбил юк кўтаролмаса ким айтади буларни йигит деб! Ман еттинчида ўқиган кезларим тоғдан қоплаб олча таширдим-а. Қани, давай кетдик, ўғлим. Ҳа, баракалла, бар-ра-кал-ла...

Ота-бола тиззалари букилабукила олар замбилни қўзғатишди. Марайим уларнинг инқиллаб-синқиллаб, чайқалибайқалиб кетишларини кузатар экан, киноя гапи учун уялиб кетди. Лекин шу билан бирга миясига келган «Ҳайриятки ота боланинг бичими кичикроқ, замбилни росмана тўлдиришмаяпти, шунисига ҳам шукур», деган хаёлдан хотиржамроқ бўлди-да, ишга шўнғиди..

Нон ёпаётган Зебинисо ҳам рапидасини ечиб, уларга ёрдамга чиқди. Марайимнинг оиласи умма-жумма кўмирга ташланганди. Ҳатто яқинда атак-чечакка ўрганган тўрва қоқди Комилжон ҳам бурнини тортганча оёқ остида ўралашарди. Чанг-тўзон ичидан замбилу тоғараларнинг тарақ-туруқи-ю, Марайимнинг «ҳа, бўл, ҳа, бўл»и эшитиларди, холос.

Ҳалим зиқна охирги замбилни олиб кетгач, кўмир ҳам тугади. Бироқ хиёл ўтмай тегишини тўрт ҳисса ошириб олган ҳамсоя яна замбилини судраб чиқди. У Марайимнинг хотини супурги билан кукун тўплаётганини кўриб ҳайрон бўлди:

— Ия, қўшни, ҳаққи қаёқда қолди, Марайим? Э, Қори ишкамба бўп кетинг-е. Ман сизни тузуккина деб юрсам...

Тер босган юзига чанг ўтириб ҳабаш қиёфасига кирган Марайим қўшнисининг қапсандан ҳам умидворлигини кўриб ҳайрон ва хижолатдан лол қолди. Болохонали қилиб сўкворай деди-ю, шайтонга ҳай берди: «Эшитган қулоққа уят. Қурумсоқ номини олиб юрмайин». У айбдор боладек кўзларини пирпиратиб дудуқланди:

— Ие, вой! Болалар аҳмоқчилик қилишиб, ҳаммасини ташиб қўйишибди-ку! Вой нодонлар-ей, хафа бўлманг, қўшни, ҳозир ўзимиз обчиқиб берамиз. Сиз шу ерда тура қолинг...

Марайим қўшниси замбил эмас, тобут кўтариб келаётгандек титраб-қақшаб ўзини ичкарига урди.

Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
УРГАНЧ ҚУРИЛИШ КОЛЛЕЖИ
1991—1992 ўқув йилига

ТАЛАБАЛАР ТАКЛИФ ЭТАДИ

Коллежда ўқиш икки поғонада олиб борилади.
I поғона — ўрта махсус маълумот,
II поғона — юқори даражали маълумот.

II поғонали коллежда қуйидаги ихтисослар бўйича мутахассислар тайёрланади:

турар жой ва жамоат бинолари меъморлиги. Ўқиш муддати — 3 йилу 10 ой;

бинолар ва иншоотлар қурилиши. Ўқиш муддати 3 йилу 7 ой;

газ таъминоти ускуналари ва тармоқларини ишлатиш. Ўқиш муддати — 3 йилу 8 ой;

қурилишда иқтисод ва режалаштириш. Ўқиш муддати — 2 йилу 10 ой.

Ўқишни битирганларга тегишли ихтисосдаги кичик муҳандис малакаси берилади.

I поғонали коллеж юқорида кўрсатилган ихтисослар билан бир қаторда яна иккита ихтисосдаги мутахассисларни тайёрлайди:

қурилишда хўжалик фаолиятининг ҳисоб-китоби, назорати ва таҳлили;

кўкаламзорлаштириш ва боғ-хиёбон хўжалиги;

I поғонали коллеж сиртқи бўлимида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда мутахассислар тайёрланади.

Ҳужжатлар кундузги бўлимга — 1 июндан 31 июлгача; сиртқи бўлимга — 3 майдан 10 августгача қабул қилинади.

Коллежга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: коллеж директори номига ариза, ўрта маълумот тўғрисидаги ҳужжат (асли), 086/У намунадаги тиббий маълумотнома, меҳнат дафтарчаси ёки колхозчи дафтарчасидан маъмурият томонидан тасдиқланган кўчирма (амалий иш тажрибасига эга бўлган шахслар ва сиртқи бўлимга кирувчилар учун), 3х4 см. ҳажмдаги 4 дона фотосурат, паспорт ва мажбурий ҳарбий хизматга алоқадорлиги тўғрисидаги ҳужжат қабул комиссиясига шахсан кўрсатилади (бу ҳақда кирувчиларнинг шахсий ҳужжатларига тегишли қайд ёзиб қўйилади).

Кириш имтиҳонлари:

кундузги бўлимда — 1 августдан 25 августгача,
сиртқи бўлимда — 10 августдан 30 августгача ўтказилади.

I ва II поғонали коллежга кирувчилар танлаган мутахассисликларидан қатъий назар қуйидаги фанлар бўйича имтиҳон топширадилар: математика (оғзаки), она тили ва адабиёт (ёзма);

турар жой ва жамоат бинолари меъморлиги мутахассислигига кирувчилар расмдан қўшимча имтиҳон топширадилар.

II поғонали коллежга ўқишга кирувчилар юқорида кўрсатиб ўтилганларга қўшимча равишда қуйидаги фанлардан имтиҳон топширадилар:

турар жой ва жамоат бинолари меъморлиги мутахассислигига — расмдан;

бинолар ва иншоотлар қурилиши, газ таъминоти ускуналари ва тармоқларини ишлатиш мутахассисликларига — чизмачиликдан;

қурилишда иқтисод ва режалаштириш мутахассислигига — информатикадан.

Коллежнинг манзили: Урганч шаҳри, В. И. Ленин кўчаси, 20-уй.

Мурожаат учун телефонлар: 6-64-97, 6-15-71.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ
Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси
6-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР ҚУРИЛИШ БОШ
БОШҚАРМАСИНИНГ 4-ТРЕСТИ
1991—1992 ўқув йилига қуйидаги касблар бўйича

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

ДУРАДГОР-ҚУРУВЧИ, СУВОҚЧИ-БУЁҚЧИ, БУЁҚЧИ-ГУЛ БОСУВЧИ (деворларга нақш солиш, гул босиш).
Ўқиш муддати — 1—2 йил.
АВТОЧИЛАНГАР — ўқиш муддати 1—3 йил.
ЭЛЕКТР ПАЙВАНДЧИ, ҒИШТ ТЕРУВЧИ — ўқиш муддати — 6 ой.

9—11 СИНФ МАЪЛУМОТИГА ЭГА БЎЛГАН, ҲАРБИЙ ХИЗМАТНИ ЎТАБ КЕЛГАН ЁШЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

6 ойлик гуруҳларда таълим олаётганларга 78 сўм маош, 1 йиллик гуруҳларда ўқийдиганларга эса 39 сўм миқдорида маош тўланади.

2 ва 3 йил ўқийдиган талабаларга 2 маҳал бепул овқат ва кундалик кийиладиган кийим-бош берилади. Ишлаб чиқариш амалиёти даврида иш ҳақининг 50 фоизи тўланади.

Билим юрти қошида автомобиль ҳайдовчилар гуруҳи очилган, сиз у ерда «В» тоифали ҳайдовчи гувоҳномасини олишингиз мумкин.

БИЛИМ ЮРТИНИ БИТИРГАНЛАР ТОШКЕНТ ШАҲАР ҚУРИЛИШИ БОШ БОШҚАРМАСИДА ХИЗМАТ ҚИЛАДИЛАР.

Бизнинг манзилимиз: Тошкент шаҳри, Луначарский узун кўчаси, 69-уй (17, 24, 101«э», 83-автобусларнинг «М. Горький метро бекати», 17, 18-троллейбуслар, 6, 13, 22-трамвайларнинг «Партия мактаби» бекати).
Телефон: 67-64-25.

БУГУН: «Народное СЛОВО» саҳифаларида

Мамлакатимиз ва республикамизнинг ҳозирги кундаги ҳаётига оид янгиликлар биринчи саҳифадан ўрин олган.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши котибиятининг хатлар ва фуқароларни қабул қилиш бўлими мудири Ҳожимурод Муҳиддинов депутатларнинг қабули, фуқаролар билан ишлаш қандай амалга оширилаётганлиги ҳақида иккинчи саҳифада ҳикоя қилиб берган. Ушбу саҳифадан қишлоқ хўжалиги ишларига оид материаллар мажмуаси ҳам ўрин олган.

Учинчи саҳифада «Труд» газетасининг шу йил 5 июль сонидан кўчириб босилган «Бажонидил хизмат қилган бўлур эдим...» сарлавҳали мақоласини ўқишингиз мумкин.

Дам олишга бағишланган турли ҳажвиялар, латифалар ва анъанавий телекурьер мажмуаси билан тўртинчи саҳифада танишасиз.

Ўзбекистон ССР телевидение ва радиоэшиттириш Давлат комитетининг жамоаси Ўзбекистон радиоси ижтимоий-сиёсий эшиттиришлар Бош редакцияси бош муҳаррирининг ўринбосари А. Алимовга унинг бошига тушган оғир мусибат — онаси

АЛИМОВА Зебининг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади ва сабру бардош тилайди.

Бош муҳаррир: Аҳмаджон МУХТОРОВ.

Таҳрир хайъати: Анвар ЖЎРАБОЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Абдували ИМОМАЛИЕВ, Йўлдош ИСМОИЛОВ, Тоҳир МИРҲОДИЕВ, Турғун НАЗАРОВ (масъул котиб), Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ, Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Азим СУЮН, Тоиба ТЎЛАГАНОВА, Муҳтарама УЛУҒОВА, Сайди УМИРОВ, Норбобо ШАҚАРОВ, Муҳаммад Содиқ Муҳаммад ЮСУФ, Ориф ЮНУС.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

Босишга топшириш вақти 21.00
Босишга топширилди 22.15.
Индекс: 64608. 5717-буюртма.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12